

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ – CERRAHPAŞA
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Tunç Demircan

HUKUK EĞİTİMİNİN CEZALANDIRICI TUTUMDA ROLÜ:
İSTANBUL ÖRNEĞİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DAMLA ZAIMOĞLU
İSTANBUL, 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ – CERRAHPAŞA
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Tunç Demircan

HUKUK EĞİTİMİNİN CEZALANDIRICI TUTUMDA ROLÜ:
İSTANBUL ÖRNEĞİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DAMLA ZAIMOĞLU
İSTANBUL, 2019

İstanbul, 25 Haziran 2019

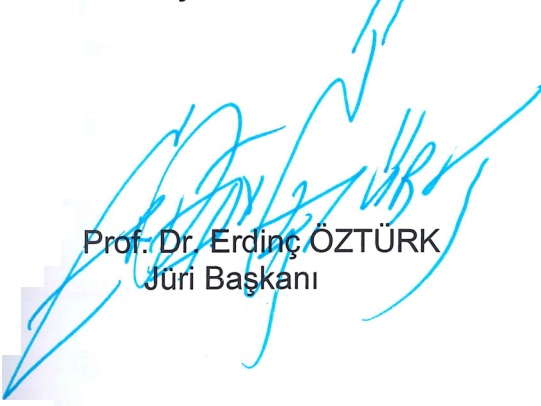
**İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 36.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın yüksek lisans öğrencisi Damla ZAIMOĞLU'nun,

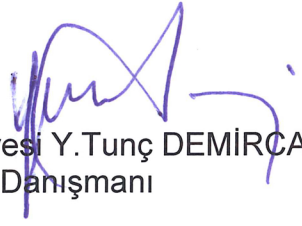
“Hukuk Eğitiminin Cezalandırıcı Tutumda Rolü:İstanbul Örneği ”

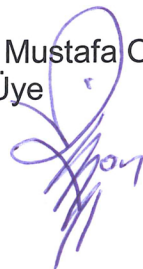
Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Erdiñç ÖZTÜRK
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Neylan ZİYALAR
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Y.Tunç DEMİRCAN
Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OKUDAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK
Üye

Özet

Suç ve ceza ile ilgili kriminolojik araştırmalarda kamuoyu görüşleri her zaman önemli bir yer tutmuştur. Ancak yapılan çalışmalar, cezalandırıcı tutum ve bu tutuma etki eden faktörler üzerinde durmamıştır. Oysa kamuoyu görüşünü oluşturan en büyük etken bu cezalandırıcı tutumdur. Son yıllarda yurtdışında bu alanda çalışmalar yapılırsa da ülkemizde bu alanda çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma, hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutum üzerindeki etkisini hukuk eğitiminin çeşitli evreleri üzerinden ortaya koymayı hedeflemektedir

Çalışma, 1. sınıf öğrencilerinden 97, 4. sınıf öğrencilerinden 139 ve meslekte en az beş yıl kıdemi bulunan avukatlardan 176 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çalışmacı tarafından hazırlanan sosyodemografik bilgi formu, avukatlara yönelik bilgi formu ve cezalandırıcı tutum ölçeği uygulanmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha az cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Buna karşın avukatların, 4. sınıf öğrencilerine oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilimi içinde olduğu görülmüştür. Eğitim dışında ikincil değişkenlerle yapılan analizler, ileride yapılacak çalışmalar için yol gösterici olacaktır.

Anahtar kelimeler: Hukuk eğitimi, cezalandırma kavramı, cezalandırıcı tutum, ceza popülizmi

Abstract

Public opinion has always played an important role in criminological research into crime and punishment. However, even though it is the biggest factor in public opinion, few studies have focused on the punitive attitude and the factors that can affect it. Of research that has been conducted in this field in recent decades none has been conducted in Turkey. This study aims to reveal the effect of legal education, through various stages of legal training, on the punitive attitude of law students and lawyers in Istanbul.

A survey was conducted with 412 participants of which 97 were 1st year university students, 139 were fourth year students, and 176 were lawyers with at least five years experience. Data was collected by means of a sociodemographic information form, a professional information form for lawyers, and a punitive attitude form, all prepared by the researcher.

It was found that while 4th year university students had a less punitive attitude than 1st year students, lawyers tend to have a more punitive attitude than 4th grade students. Analysis with secondary variables other than education will be a guide for future studies.

Keywords: Law education, punitiveness, punitive attitude, penal populism

Önsöz

Tez çalışmamda deneyimi ve sorgulayıcı bakış açısı ile bana yol gösteren ve bana bu konuyu çalışma fırsatı sunan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Tunç DEMİRCAN'a,

Tez sürecimin başından sonuna kadar her zaman ulaşılabilir olan, engin bilgi birikimi ve deneyimini esirgemeyen, karşılaştığım her zorlukta yanımda olan, varlığıyla her zaman içimi rahatlatan, motivasyonumun düşmesine asla izin vermeyen çok kıymetli hocam Doç. Dr. Neylan ZİYALAR'a,

Bu süreçte yaşadığım en ufak sorunda bile sonsuz sabrı ile bana hiçbir sorunun çözümsüz olmadığını öğreten Arş. Gör. Dr. Can ÇALICI'ya,

Dersleri ve sohbetleri ile enstitüde geçirdiğim vakti değerli ve keyifli kılan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK'e, akademik anlamda beni her zaman motive eden çok sevgili hocam Doç. Dr. Emel Hülya YÜKSELOĞLU'na, enstitüdeki ilk günümünden itibaren samimi tavrıyla her konuda bana yardım eden ve destek olan Arş. Gör. Dr. Filiz Ekim ÇEVİK'e,

Tezime veri toplamamda bana destek olan değerli hocam Prof. Dr. Bahadır ERDEM, Dr. Öğr. Üyesi Melis Taşpolat TUĞSAVUL ve Işın YÜKSELOĞLU'na,

Tez çalışmamda elde ettiğim verilerin istatistik çalışmalarında bana yardım eden, her soruma büyük bir itina ile cevap veren, anlamakta zorlandığım kısımları benim için anlaşılabilir hale getiren çok değerli Prof. Dr. Mustafa Şükrü ŞENOCAK'a,

Tez çalışmam boyunca stresli dönemlerimde beni güldürmeyi başaran ve bana her zaman destek olan enstitü arkadaşlarıma ve hayatım boyunca sevgilerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen anneme ve babama çok teşekkür ederim.

İçindekiler

Özet.....	i
Abstract.....	ii
Önsöz.....	iii
Tablolar.....	vi
1. Giriş ve Amaç.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
2. Genel Bilgiler.....	3
2.1. Hukuk Eğitimi.....	3
2.1.1. Dünyada hukuk eğitimi.....	3
2.1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Hukuk Eğitimi.....	3
2.1.1.2. Almanya'da Hukuk Eğitimi.....	5
2.1.1.3. İngiltere'de Hukuk Eğitimi.....	6
2.1.2. Türkiye'de hukuk eğitimi.....	7
2.1.3. Avukatlık stajı.....	8
2.1.3.1. Mahkeme stajı.....	8
2.1.3.2. Avukat yanı stajı.....	9
2.1.3.3. Staj eğitimi.....	10
2.1.3.3.1. İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi.....	10
2.1.4. Avukatlara yönelik eğitimler.....	11
2.1.4.1. CMK Uygulama Servisi.....	12
2.1.4.1.1. Müdafî ve vekil kavramı.....	12
2.1.4.1.2. Müdafî ve vekillerin görevlendirmesi.....	13
2.1.4.1.3. CMK Uygulama Servisi meslek içi eğitim semineri.....	13
2.1.4.2. Uzlaştırma kurumu.....	14
2.1.4.2.1. Uzlaşma ve uzlaştırma kavramı.....	14
2.1.4.2.2. Uzlaştırma eğitimi.....	15
2.2. Cezalandırma ve Cezalandırıcı Tutum.....	16
2.2.1. Kavramlar.....	16
2.2.2. Cezalandırmanın gelişim süreci.....	17
2.2.3. Cezalandırıcı tutum kavramı.....	19
2.2.3.1. Cezalandırıcı Tutumun Ölçülmesi.....	19
2.2.3.2. Cezalandırıcı tutumu etkileyen faktörler.....	20
2.2.3.2.1. Cinsiyet.....	21
2.2.3.2.2. Yaş.....	22

2.2.3.2.3. Eğitim	22
2.2.3.2.4. Yaşanmış Suç Mağduriyeti	23
2.2.3.2.5. Suç Mağduriyeti Korkusu	24
2.2.4. Ceza popülizmi ve Türkiye’deki yansıması	24
3. Gereç ve Yöntem	29
3.1. Veri Toplama Araçları	30
3.1.1. Sosyodemografik bilgi formu	30
3.1.2. Cezalandırıcı tutum ölçeği	30
3.1.3. Avukatlara yönelik bilgi formu	32
3.2. Verilerin Toplanması	32
3.3. Hipotezler	32
3.4. Verilerin Analiz Yöntemi	33
4. Bulgular	34
4.1. Öğrencilere Ait Bulgular	34
4.1.1. 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre analizleri	37
4.1.2. 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre analizleri	39
4.1.3. Öğrencilerin toplam skor düzeyleri üzerinden değerlendirmeleri	41
4.1.4. Regresyon denklemi sorgulaması	44
4.1.5. Aşırı yüksek sınırın sorgulanması	45
4.2. Avukatlar Ait Bulgular	47
4.2.1. Regresyon denklemi sorgulaması	59
4.2.2. Aşırı yüksek sınırın sorgulanması	61
4.3. Öğrenciler ile Avukatların Kıyaslamaları	62
5. Tartışma	64
5.1. Öğrencilere Ait Bulguların Değerlendirilmesi	64
5.2. Avukatlara Ait Bulguların Değerlendirilmesi	71
5.3. Hukuk Eğitiminin Cezalandırıcı Tutumda Rolünün Değerlendirilmesi	75
5.4. Elde Edilen Bulguların Ceza Popülizmi Kapsamında Değerlendirilmesi	77
5.5. Öneriler	79
5.6. Kısıtlılıklar	80
6. Sonuç	81
7. Kaynaklar	83
8. Ekler	92
Özgeçmiş	97

Tablolar

Tablo I: Katılımcıların cinsiyet özelliklerine göre dağılımı	34
Tablo II: Katılımcıların yaş özelliklerine göre dağılımı	34
Tablo III: Toplam skoru cinsiyetlere göre dağılımı	34
Tablo IV: Cinsiyetler bakımından yaş için normallik değerlendirmesi	34
Tablo V: Cinsiyetler bakımından toplam skor için normallik değerlendirmesi	35
Tablo VI: 1. sınıf yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları	35
Tablo VII: 1. sınıf cinsiyetlere göre yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları	35
Tablo VIII: 4. sınıf yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları	35
Tablo IX: 4. sınıf cinsiyetlere göre yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları	35
Tablo X: 1. sınıf öğrencilerinin cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi	36
Tablo XI: 1. sınıf öğrencileri için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları	36
Tablo XII: 1. sınıf öğrencileri için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi	36
Tablo XIII: 4. sınıf öğrencilerinin cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi	37
Tablo XIV: 4. sınıf öğrencileri için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları	37
Tablo XV: 4. sınıf öğrencileri için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi	37
Tablo XVI: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre medeni durum dağılımı	37
Tablo XVII: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı	38
Tablo XVIII: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre yakınının suç mağduriyeti yaşama dağılımı	38
Tablo XIX: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre suç mağduriyeti korkusuna sahip olma dağılımı	38
Tablo XX: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı	39
Tablo XXI: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı	39
Tablo XXII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre medeni durum dağılımı	39
Tablo XXIII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı	40
Tablo XXIV: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre yakınının suç mağduriyeti yaşama dağılımı	40
Tablo XXV: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre suç mağduriyeti korkusuna sahip olma dağılımı	40
Tablo XXVI: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı	41
Tablo XXVII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı	41
Tablo XXVIII: 1. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi	41
Tablo XXIX: 4. sınıf öğrencileri bakımından suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi	42

Tablo XXX: 1. sınıf öğrencileri bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi	42
Tablo XXXI: 4. sınıf öğrencileri bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi	42
Tablo XXXII: 1. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyeti korkusunun toplam skor düzeyine etkisi	43
Tablo XXXIII: 4. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyeti korkusunun toplam skor düzeyine etkisi	43
Tablo XXXIV: 1. sınıf öğrencileri bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi	43
Tablo XXXV: 4. sınıf öğrencileri bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi	43
Tablo XXXVI: 1. sınıf öğrencileri bakımından mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi	44
Tablo XXXVII: 4. sınıf öğrencileri bakımdan mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi	44
Tablo XXXVIII: Regresyon denklemi sorgulaması 7. model önerisi	45
Tablo XXXIX: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre toplam skor ortalamaları	45
Tablo XL: 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor bakımından persentil dağılımı	46
Tablo XLI: 4. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor bakımından persentil dağılımı	46
Tablo XLII: Avukatların demografik özellikleri	47
Tablo XLIII: Avukatların cinsiyete göre medeni durum dağılımı	47
Tablo XLIV: Avukatların cinsiyete göre eğitim durumu dağılımı	47
Tablo XLV: Avukatların yaş aralığı	48
Tablo XLVI: Avukatların cinsiyete göre yaş analizi	48
Tablo XLVII: Avukatların cinsiyete göre staj harici fiili avukatlık yaptıkları süre analizi	48
Tablo XLVIII: Avukatların hangi öncelikte ceza hukukunda görev aldıkları	48
Tablo XLIX: Avukatların görev aldıkları ceza dosyası sayısına göre dağılım	49
Tablo L: Avukatların CMK sisteminde görev alma dağılımı	49
Tablo LI: Avukatların uzlaştırmacı olarak görev alma dağılımı	49
Tablo LII: Avukatların cinsiyete göre hangi öncelikte ceza hukuku alanında görev aldıkları dağılımı	50
Tablo LIII: Avukatların cinsiyete göre görev aldıkları ceza dosyası sayısı dağılımı	50
Tablo LIV: Avukatların cinsiyete göre CMK sisteminde görev alma dağılımı	50
Tablo LV: Avukatların cinsiyete göre uzlaştırmacı olarak görev alma dağılımı	51
Tablo LVI: Avukatların toplam skor analizi	51
Tablo LVII: Avukatların cinsiyete göre toplam skor analizi	51
Tablo LVIII: Avukatların cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi	51
Tablo LVIX: Avukatlar için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları	52
Tablo LX: Avukatlar için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi	52
Tablo LXI: Avukatların eğitim düzeyinin toplam skor düzeyine etkisinin analizi	52
Tablo LXII: Avukatların toplam skorunun eğitim düzeylerine göre dağılımı	52
Tablo LXIII: Avukatların yaş, cinsiyet, cinsiyet-eğitim düzeyi ara etkileşimi varyans analizi	53
Tablo LXIV: Avukatların ceza hukuku alanında çalışmalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirmesi	53
Tablo LXV: Avukatların CMK sisteminde görev almalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirmesi	53

Tablo LXVI: Avukatların uzlaştırmacı olarak görev almalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirilmesi	54
Tablo LXVII: Avukatların toplam skorunun ceza hukuku alanında aldıkları dosya sayısı kümelerine göre dağılımı	54
Tablo LXVIII: Avukatların cinsiyete göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı	54
Tablo LXIX: Cinsiyete göre avukatların yakınlarının suç mağduriyeti yaşama dağılımı	55
Tablo LXX: Cinsiyete göre avukatların suç mağduriyeti yaşamaktan korkma dağılımı	55
Tablo LXXI: Cinsiyete göre avukatların aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı	55
Tablo LXXII: Cinsiyete göre avukatların mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı	56
Tablo LXXIII: Avukatlar bakımından suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi	56
Tablo LXXIV: Avukatlar bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi	56
Tablo LXXV: Avukatlar bakımından suç mağduriyeti yaşamaktan korkmanın toplam skor düzeyine etkisi	57
Tablo LXXVI: Avukatlar bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi	57
Tablo LXXVII: Avukatlar bakımından mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi	57
Tablo LXXVIII: Avukatların belirli yaş aralıklarına dağılımı	58
Tablo LXXIX: Avukatların cinsiyete göre belirli yaş aralıklarına dağılımı	58
Tablo LXXX: Yaş aralıkları bakımından toplam skor analizi	58
Tablo LXXXI: Avukatların belirli yaş aralıklarına göre toplam skor dağılımı	58
Tablo LXXXII: Regresyon denklemi sorgulaması 6. model önerisi	59
Tablo LXXXIII: Regresyon bağıntı katsayı analizi	59
Tablo LXXXIV: Regresyon denklemi sorgulaması 3. model önerisi	60
Tablo LXXXV: Regresyon denklem sorgulaması 2. model önerisi	60
Tablo LXXXVI: Avukatların toplam skor bakımından persentil dağılımı	61
Tablo LXXXVII: 1. sınıf öğrencileri, 4. sınıf öğrencileri ve avukatların toplam skor analizi	62
Tablo LXXXVIII: Kıyas kümelerinin birbirleri ile ilişkilerinin analizi	62
Tablo LXXXIX: 4. sınıf öğrencileri ile avukatların toplam skor analizi	62
Tablo XC: 4. sınıf erkek öğrenciler ile erkek avukatların toplam skor analizi	62
Tablo XCI: 4. sınıf kadın öğrenciler ile kadın avukatların toplam skor analizi	63

1. Giriş ve Amaç

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Cezalandırma kavramı, net bir tanıma sahip olmadığı için araştırmacılar, yaptıkları çalışmalar sonucunda bu kavramı anlamlandırmaya çalışmışlardır. 2005 yılında, cezalandırma kavramı “Sage Dictionary of Criminology” (Sage Kriminoloji Sözlüğü) içinde yer alarak kriminoloji literatürüne girmiştir. Ancak burada da yeterli bir tanımlama yapılamamıştır (Adriaenssen & Aertsen, 2015).

Alman Max Planck Enstitüsü araştırmacıları Kania ve arkadaşları (2002), cezalandırma kavramını tanımlamak için bir “soğan modeli” geliştirmişlerdir. Bu modele göre; çekirdekte bireysel cezalandırma tutumu yer alır. İçten dışa doğru kabuklarda bu tutumu etkileyen nedenler yer almaktadır. Çekirdeğe en yakın kabuk, demografik özellikleri, sosyal çevreyi ve kültürel etkileşimi içinde barındırır. Ara katman kabukta, kısaca yargı sistemine ait faktörler yer alır. Dış katman kabukta ise; politik söylemler, sosyal medya tartışmaları gibi konulara yer verilmiştir. Bu modele göre; suç mağduriyeti faktörü dış katman kabukta, din faktörü ara katman kabukta gösterilmiştir (Kania, Kury, & Obergfell-Fuchs, 2002)

Suç ve cezaya ilişkin kamuoyu görüşleri, kriminoloji çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Kamuoyu araştırmaları, halkın suç ve cezalara karşı nasıl bir tutum sergilediğini yansıtır. Birçok politikacı, ceza politikaları ve uygulamaları hazırlanırken bu politika ve uygulamaların kamuoyu görüşlerine uygunluk göstermesi gerektiği görüşündedir. Suçluların kamuoyunu yansıtmayacak şekilde cezalandırılması mahkemelere olan güveni sarsacaktır ve bu kesinlikle istenmeyen bir durumdur. Ancak bu, ceza adaleti politikalarının sadece kamuoyuna dayanarak belirlenmesi gerektiği anlamına gelmemelidir. Suçluları cezalandırırken yalnızca halkın tutumuna uygun hareket etmek, orantısız cezalandırma uygulamaları gibi riskler doğuracaktır (Adriaenssen & Aertsen, 2015).

Orantısız cezalandırma uygulamaları gibi risklerin önüne geçmede hukuk eğitimi almış kişilerin rolü büyük önem taşımaktadır. Zira kamuoyunun verdiği anlık tepkiler, çoğu zaman aşırı olmakla birlikte geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Bununla birlikte dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan araştırmalar, hukuk eğitimi almış kişilerin cezalandırıcı tutumlarının, hukuk eğitimi almamış kişilere oranla daha yumuşak olduğunu göstermiştir. Hukuk eğitiminin son yılında olanların ise hukuk eğitiminin ilk yılında olanlara göre daha yumuşak bir cezalandırıcı tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır (Chen & Einat, 2017; Mackey & Courtright, 2000). Burada daha yumuşak bir tutumla kastedilen, daha hakkaniyetli bir tutumdur.

Ülkemizde de hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutum üzerindeki etkileri hakkında akademik çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır. Yapacağım çalışma, hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutum üzerindeki etkisini hukuk eğitiminin çeşitli evreleri üzerinden ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu tezin amacı; birinci sınıf hukuk öğrencileri, dördüncü sınıf hukuk öğrencileri ve en az beş yıllık mesleki deneyimi olan avukatların cezalandırıcı tutumlarının karşılaştırılmasıdır.

Son zamanlarda özellikle kamuoyunda bazı toplumsal infial yaratan suçlara karşı cezaların arttırılması ve şiddetlenmesine yönelik ciddi bir tartışma yaratılmıştır. Bu bağlamda yapılacak araştırmanın hem akademik açıdan bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutması, hem de politika yapıcılara ampirik kanıt sağlaması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

2. Genel Bilgiler

2.1. Hukuk Eğitimi

2.1.1. Dünyada hukuk eğitimi

Dünyada genel olarak kullanılan iki hukuk sistemi vardır. Bunlar; “Kıta Avrupası Hukuk Sistemi” ve “Anglo Sakson Hukuk Sistemi”dir. Kıta Avrupası Hukuk Sisteminde, Roma Hukuku esas alınmıştır ve Avrupa’nın genelinde bu sistem kullanılmaktadır. Almanya ve Türkiye bu sistemi kullanan ülkelere örnek olarak gösterilebilir. Bu sistemde yazılı hukuk önemli bir yer tutar. Hakimin veya mahkemenin verdiği kararlarla hukuk sistemini biçimlendirmesine sınırlı olarak imkan tanınmıştır.

Anglo Sakson Hukuk Sisteminde ise mahkeme kararları hukuk sisteminin temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple yürürlükteki hukuk metinlerinden çok mahkeme kararları önem taşımaktadır. Bu yönüyle sisteme “case-law” adı da verilmektedir. Bu sistemi İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler kullanmaktadır.

Hukuk sistemlerinin farklılığından kaynaklı olarak hukuk eğitimleri de farklılıklar göstermektedir. Çalışmada elde edilen bulguların başka ülkelerin çalışmaları ile daha iyi kıyaslanabilmesi adına Anglo Sakson Hukuk Sistemini ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemini benimseyen ülkelerdeki hukuk eğitim modellerine değinilmiştir. Aynı hukuk sistemini benimseyen ülkeler arasında da hukuk eğitimi bakımından farklılıklar olduğu açıktır.

2.1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde Hukuk Eğitimi

Amerika’da hukuk eğitimi almanın ilk şartı, üç veya dört yıllık bir lisans programını başarı ile tamamlamaktır. Lisans derecesini alan kişiler “Law School Admissions Test (LSAT)” adı verilen hukuk fakültesi kabul sınavına girmelidir. Hukuk fakülteleri, kabul için gerekli puanı kendileri belirler (Barry, Dubin, & Joy, 2019). Sınav sonucu, lisans ortalaması ile birlikte

değerlendirilir (Sağır, 2010). Temel hukuk eğitimi üç yıllık bir eğitim programıdır. Bu eğitim programından mezun olan kişiler “Juris Doctor (JD)” unvanı alır. Belirli bir hukuk alanında uzmanlaşmayı hedefleyen veya akademisyen olmak isteyen hukuk mezunları, bir yıllık lisansüstü programı sunan hukuk fakültelerinde eğitimlerine devam edebilirler. Lisansüstü programını tamamlayanlar “Magister Legum (LLM)”, yani “Hukuk Uzmanlığı” unvanı alır (Uyumaz & Erdoğan, 2015).

Amerika’daki hukuk fakültelerinde dersler, 30-40 kişilik küçük sınıflarda yapılmaktadır. Birçok hukuk fakültesi derse devamlılık ve derse hazırlıklı gelinmesi konusunda büyük hassasiyet gösterir. Bu konuda gerekli özeni göstermeyen öğrenciler, o dersten geçememe yaptırımı ile karşılaşır. Derslere sözlü katılım, notların belirlenmesinde etkilidir. Hukuk eğitiminde, öğrencilerin somut olaylar üzerine düşünme ve tartışma yetisi kazanması, maddi hukuk ve usul hukukuna hakim olmalarından daha büyük önem taşır. Bu sebeple derslerde, öğrencilerden somut olaylara çözümler üretmeleri istenir. Bu süreçte öğrenciler, hem iletişim ve müzakere becerilerini geliştirir, hem de hukuki araştırma becerisi kazanır (Uyumaz & Erdoğan, 2015).

Hukuk fakültelerinde zorunlu ders sayısı oldukça azdır. Zorunlu ders olarak kabul edilebilecek dersler baro sınavında mezunların karşılaşacağı derslerdir. Anayasa hukuku, medeni usul hukuku, ceza hukuku, haksız fiil hukuku, sözleşme hukuku, eşya hukuku bu derslerden bazılarıdır. Bununla birlikte çok sayıda seçmeli ders vardır. Öğrenciler seçecekleri dersler konusunda özgür bırakılmıştır (Sağır, 2010).

Amerika’da hukuk stajı olmadığı için, deneyimli avukat ve hakimler tarafından hukuk fakültelerinde verilen “yargı uygulamaları”, “müvekkil ile görüşme ve danışmanlık”, “müzakere”, “alternatif uyuşmazlık çözüm yolları”, “dava becerileri”, “eğitim mahkemeleri”

ve “ klinikler” gibi dersler öğrencileri profesyonel meslek hayatına hazırlamaktadır. Sınavlar da uygulamaya yönelik gerçekleştirilmektedir (Uyumaz & Erdoğan, 2015; Sağır, 2010).

2.1.1.2. Almanya’da Hukuk Eğitimi

Almanya’da üniversitelere giriş için merkezi bir sınav sistemi bulunmamaktadır. “Abitur” adı verilen lise bitirme sınavından alınan not, üniversitelere kabul için önem teşkil eder. Hukuk fakülteleri, en yüksek nota sahip öğrencileri kabul eder. Hukuk eğitimi “Grundstudium” (temel eğitim) ve “Hauptstudium” (ana eğitim) olmak üzere ikiye ayrılır ve toplam sekiz veya dokuz dönemden oluşur. Dört dönemden oluşan temel eğitimde öğrencilere medeni hukuk genel kısım, borçlar hukuku, anayasa hukuku, idare hukuku, ceza hukuku eğitimi verilir (Jura - Inhalte, Studienmöglichkeiten und Perspektiven, 2016). Bu süreçte öğrenciler hem sınavlara girer, hem de kendilerinden ödev hazırlamaları istenir. Hazırlanan ödevler, pratik çalışmalara yöneliktir. Bununla beraber tatil dönemlerinde öğrencilerin üç tip staj yapmaları gerekmektedir. Bu stajlar; avukat yanı stajı, mahkeme stajı ve herhangi bir kamu idaresinde yapılan stajlardır ve toplam dört hafta sürer (Karasu, 2016). Temel eğitim, “Zwischenprüfung” adı verilen ara sınav ile sona erer (Jura - Inhalte, Studienmöglichkeiten und Perspektiven, 2016).

Ana eğitimde öğrenciler, temel eğitimde aldıkları dersler hakkında daha derinlemesine bir eğitim alırken, bu dersler dışında iş hukuku, aile hukuku, eşya hukuku, miras hukuku alanlarında eğitim alırlar. Ana eğitim sürecinde, öğrencilere seçecekleri alanlarda uzmanlaşma imkanı da sağlanır (Jura - Inhalte, Studienmöglichkeiten und Perspektiven, 2016). Eğitim, çeşitli şekillerde verilmektedir: “Vorlesungen” (dersler), “Seminar” (seminer dersleri), “Kursen” (kurslar), “Übungen” (pratik çalışmalar), “Arbeitsgemeinschaften” (çalışma grupları), “Konversatorien” (tartışma dersleri) ve “Repetitorien” (tekrar dersleri). Eğitimin verilişine bütün olarak bakıldığında, öğrenciler hem klasik derslerle teorik bilgiler, hem de

somut hukuki sorunlar hakkında tartışarak ve araştırma yaparak bu sorunlara nasıl çözümler üretebileceklerini öğrenirler (Sağır, 2010).

Hukuk eğitimini tamamlayan öğrenciler, “1. Staatsexamen” adı verilen sınava girerler. Sınav, kamu hukuku, özel hukuk, ceza hukuku ve öğrencinin seçmiş olduğu bir hukuk alanında oluşur (Jura - Inhalte, Studienmöglichkeiten und Perspektiven, 2016). Sınavı kazananlar “Referendariat” sıfatını alır ve iki yıl süre ile staj yapar. Staj sırasında stajyerlere ücret ödenir. Avukatlık, hakimlik, savcılık veya noterlik yapmak isteyen kişiler, “2. Staatsexamen” adı verilen sınava girer. Sınavda başarılı olan kişiler mülakata alınır ve mülakatı da başarılı geçen kişiler; avukat, hakim, savcı veya noter olarak çalışabilir.

2.1.1.3. İngiltere’de Hukuk Eğitimi

İngiltere’de hukuk eğitimi, üniversiteler arasında farklılık göstermektedir. London School of Economics and Political Science’da eğitim klasik dersler ve küçük çalışma grupları üzerinden verilir. Çalışma grupları 10-12 kişiden oluşur ve çalışmalar bir öğretim üyesinin gözetiminde gerçekleştirilir. Her ders için başka bir öğretim üyesi görevlendirilir. Dersi anlatan öğretim üyesi, o dersin çalışma grubu için görevlendirilmez. Öğrenciler aldıkları her ders için haftada bir kez bu çalışmalara katılmak zorundadır. Söz konusu çalışmalar, uygulamaya yönelik çalışmalar olup, tartışma ortamı sağlanarak öğrencilerin sorunlara çözümler üretebilmesi hedeflenir. Bu çalışmalar dışında öğrencilere verilen ödevler ile öğrencinin derslerden ne kadar yararlandığına bakılır. Öğrencilere dersten önce okuma listeleri verilir ve derse hazır gelmeleri beklenir. Dersler, öğrencilerin derse aktif katılımı ile gerçekleştirilir (Öztürk, 2010).

Cambridge ve Oxford Üniversitelerinde verilen eğitim ise, sistem olarak diğer üniversitelerden farklıdır. Bu üniversiteler “tutorial system” adı verilen öğretim yöntemini benimsemiştir. Bu sisteme göre her öğrencinin birlikte çalışması gereken bir danışmanı vardır. Öğrenci haftalık çalışmalar yapar ve bu çalışmalar danışman ile birlikte değerlendirilir. Yapılan çalışmaları

kontrol eden danışman, öğrencilere çeşitli ödevler de verir. Öğrenciler bu danışmanla her tür konuyu tartışabilir ve her konuda onlara danışabilirler. Söz konusu sistemde klasik ders anlatımları ile birlikte seminer dersleri düzenlenir. Öğrencilerin bu derslere devam zorunluluğu bulunmamaktadır (Öztürk, 2010).

2.1.2. Türkiye’de hukuk eğitimi

Türkiye’de hukuk eğitimi almak isteyen kişiler, liseden mezun olduktan sonra Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak düzenlenen üniversite sınavında başarılı olmalıdır. Hukuk programları için ilgili puan türünde başarı sırası ön koşulu bulunmaktadır. 2018 yılı için bu başarı sırası 190.000’dir. Bu ön koşulu sağlayamayan kişiler, hukuk programlarını tercih edememektedir (Tablo 3 ve Tablo 4’te Yer Alan Yükseköğretim Programlarının Koşul ve Açıklamaları, 2019).

Hukuk lisans programları dört yıllıktır. Dersler, yıllık veya dönemlik olarak üniversitelere göre değişiklik gösterebilmektedir. Her hukuk fakültesinde okutulan dersler şunlardır: Anayasa hukuku, medeni hukuk (giriş, kişiler, aile, eşya, miras), Roma hukuku, hukuk başlangıcı, idare hukuku, ceza hukuku (genel/özel hükümler), borçlar hukuku, milletlerarası genel/özel hukuk, medeni usul hukuku, ticaret hukuku, ceza muhakemesi hukuku, iş ve sosyal güvenlik hukuku, sigorta hukuku, kıymetli evrak hukuku, idari yargılama hukuku (Uyumaz & Erdoğan, 2015). Bu dersler dışında üniversiteler arasında farklılık gösteren seçmeli dersler vardır. Seçmeli ders sayısı oldukça azdır ve dönemlik olarak okutulur. Dersler teorik olarak anlatılır (Karasu, 2016). Sonrasında pratik çalışmalar düzenlenerek öğrencilerin, öğrenmiş oldukları bilgileri somut olaylar üzerinde uygulayabilmeleri hedeflenir (Uyumaz & Erdoğan, 2015).

Hukuk lisans eğitimi boyunca öğrencilerin staj yapma zorunluluğu yoktur. Hukuk eğitiminin sonuna gelen öğrencilerin mezun olabilmek için bitirme tezi hazırlamaları da gerekmemektedir. Bu sebeple öğrenciler adliye işleyişinden uzak, alanları hakkında ders dışında araştırma

yapmadan mezun olmaktadır. Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim Yönergesi, bu iki durumun istisnasını içermektedir (Uyumaz & Erdoğan, 2015). Yönergenin 13. maddesine göre; “Staj/Bitirme Tezi/Klinik Uygulamalara ilişkin hususlar, Erciyes Üniversitesi Senatosu tarafından belirlenen esaslara uygun olarak Fakülte Kurulu tarafından çıkarılacak yönerge ile düzenlenir.” (Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim Yönergesi, 2019).

Hukuk fakültesinden mezun olan kişiler; avukatlık, hakimlik, savcılık, noterlik yapabilirler. Hakim veya savcı olmak isteyen kişilerin, yazılı yarışma sınavı ve sonrasında yapılacak olan mülakatta başarılı olmaları gerekmektedir. Söz konusu yazılı ve sözlü sınavlar, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nda ve ilgili yönetmelikte düzenlenmiştir. Yazılı yarışma sınavı ve mülakatta başarılı bulunan hakim ve savcı adayları mesleğe başlamadan önce staj yaparlar (Uyumaz & Erdoğan, 2015). Noter olmak isteyen kişiler ise herhangi bir sınava tabi tutulmaksızın Noterlik Kanunu gereğince bir yıllık staj süresini başarı ile tamamlamalıdır. Avukat olmak isteyen kişiler için de sınav şartı bulunmamaktadır. Avukatlık mesleğinin icrası için bir yıllık avukatlık stajının tamamlanması gerekmektedir (Karasu, 2016).

2.1.3. Avukatlık stajı

Dört yıllık hukuk lisans eğitimini tamamlayan kişilerin, avukatlık yapabilmesi için avukatlık stajını tamamlamaları gerekmektedir. Söz konusu avukatlık stajı, 1136 sayılı Avukatlık Yasası’nın dördüncü kısmında ve Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği’nde düzenlenmiştir. Avukatlık Yasası’na göre, avukatlık stajı bir yıldır ve stajın ilk altı ayının mahkemelerde ve ikinci altı ayının en az beş yıl kıdemi olan bir avukat yanında yapılması gerekmektedir.

2.1.3.1. Mahkeme stajı

Stajyer avukat, yönetmelikte düzenlenen sıra ve süre ile; Cumhuriyet Savcılıklarında bir ay, Ağır Ceza Mahkemesinde bir ay, Asliye Ceza Mahkemesinde on beş gün, Sulh Ceza

Hakimliğinde on beş gün, Sulh Hukuk Mahkemesinde on beş gün, Asliye Hukuk Mahkemesinde bir buçuk ay, İcra Tetkik ve İcra Dairesinde bir ay olmak üzere altı ay mahkeme stajı yapmakla yükümlüdür. Stajyer Ticaret, İş ve Tapulama Mahkemesinde staj görmek istediğini Adalet Komisyonu'na bildirmek suretiyle Asliye Hukuk Mahkemesinde yapacağı stajı, bu mahkemelerde de yapabilir. İdari Yargı Mahkemeleri bulunan bölgelerde, Cumhuriyet Savcılıklarında yapılacak olan bir aylık stajın, on beş günü Cumhuriyet Savcılığında, on beş günü İdari Yargı Mahkemesinde yapılır (Yön. m.12).

Stajyer avukat, devamsızlık yapmadan duruşma, soruşturma, kararın görüşülmesi gibi kısımlarda hazır bulunur. Kendisine verilen dosya ve kararları inceler; mahkemenin, hakimin veya savcının talebi doğrultusunda rapor hazırlar (Yön. m. 13).

Mahkeme stajı kesintisiz olarak yapılır. Stajyer avukat, mahkeme ve adalet dairelerinde kendilerine ayrılmış staj defteri ve devam çizelgesine her gün imza atmakla yükümlüdür. Her bir süre bitiminde stajyer hakkında iki nüsha rapor düzenlenir. Bu raporlardan biri Adalet Komisyonu'na, biri de stajyerin Barosuna gönderilir (Yön. m. 13).

2.1.3.2. Avukat yanı stajı

İlk altı aylık stajını başarı ile tamamlayan stajyer avukat, baro levhasına kayıtlı, en az beş yıl kıdemi bulunan bir avukatın yanında stajının kalan altı ayına başlar. Avukat yanında yapılan staj süresince stajyere ücret ödenmez. Bu süreçte stajyer avukatın, dilekçe yazımı, dava ve duruşma süreçleri içinde yer alarak mesleki deneyim kazanması hedeflenir. Bununla beraber stajyer avukat, yanında staj gördüğü avukatın muvafakati ile “sulh hukuk, sulh ceza mahkemeleri ile icra tetkik mercilerinde avukatın takip ettiği dava ve işlerle ilgili duruşmalara girebilir ve icra müdürlüklerindeki işleri yürütebilir” (Yön. m.19).

Avukat yanında staj da mahkeme stajı gibi kesintisiz olarak yapılır. Yanında staj yapılan avukat, stajyer avukatın staj dönemindeki çalışması, mesleğe ilgisi ve yatkınlığı gibi konuları içerir iki rapor hazırlar. İkinci hazırlanan rapor, avukat yanındaki stajın tümüne yönelik bir değerlendirme olup kesin rapordur.

2.1.3.3. Staj eğitimi

Avukatlık Kanunu ve Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği ile barolara staj eğitim görevi verilmiştir. Barolar bu görevin yerine getirilmesi adına kendi bünyelerinde staj eğitim merkezi kurabilirler. Staj eğitim merkezinde geçirilen süre, avukat yanında yapılan staj süresi içinde değerlendirilir ve stajın kesintisiz oluşuna aykırılık teşkil etmez. Staj eğitiminin amacı; stajyer avukatlara, uygulamaya yönelik bilgiler vererek onları avukatlık mesleğine hazırlamaktır.

2.1.3.3.1. İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi

İstanbul Barosu, kanun ve yönetmelik doğrultusunda kendi bünyesinde Staj Eğitim Merkezi kurmuştur. Kurulan Staj Eğitim Merkezi, kendini yenileyen eğitim kadrosu ve uygulamaya yönelik eğitim programı ile bu alanda Türkiye genelinde bir öncü niteliğindedir.

SEM eğitimi; avukatlık hukuku ve yargılama usulleri hakkında dersler, kurgusal yargılama çalışması ve adli yardım uygulama nöbetini kapsar. Avukatlık hukuku ve yargılama usulleri hakkındaki dersler, 60 saatlik bir programdır ve üç hafta sürer. Bu süreçte alınan dersler şunlardır: Avukatlık hukukuna giriş, avukatın hak ve yetkileri, avukatın yükümlülükleri, avukatlık ücret sözleşmesi, avukatın cezai sorumluluğu, avukatın disiplin sorumluluğu, dilekçe yazılırken dikkat edilecek hususlar, CMK, HMK, İYUK, doğru iletişim (beden dili, diksiyon), aile hukuku uygulamaları, icra iflas hukuku uygulamaları, iş hukuku uygulamaları, AYM bireysel başvuru, AİHM bireysel başvuru. Uygulamaya yönelik bu eğitim, içeriği bakımından lisans eğitiminden farklıdır. Eğitim grupları 220 stajyerden oluşur. Eğitim, en az 5 yıllık mesleki

kıdemi bulunan gönüllü avukatlar tarafından ücretsiz olarak verilir. Haklı bir sebeple derslerin bir kısmına katılamayan stajyerlere telafi hakkı tanınır. Ancak ders saatinin üçte birinden daha fazla devamsızlığı olan stajyerlerin, eğitimi baştan almaları gerekir.

Üç hafta süren dersleri tamamlayan stajyerler, kurgusal yargılama çalışmasına geçerler. Kurgusal yargılama çalışması stajyerlere gerçek bir yargılama ortamı sağlar. Böylelikle stajyerler, öğrenmiş oldukları hukuki bilgileri uygulayabilecekleri bir ortam bulurlar. Kurgusal yargılama çalışması için stajyerler öncelikle ceza hukuku ve özel hukuk alanlarından birini seçer. Ceza hukuku seçen stajyerler; ceza genel, çocuk yargılaması, bilişim hukuku, AİHM yargılaması alanlarında çalışmalar yapar. Özel hukuk seçen stajyerler ise; medeni hukuk, borçlar hukuku, fıkri haklar, ticaret hukuku, iş hukuku, idare hukuku, kat mülkiyeti hukuku, sağlık hukuku, spor hukuku, engelli hukuku alanlarında çalışmalar yapar. Kurgusal yargılama çalışması, gerekçeli karara kadar olan tüm dava sürecini içermektedir. Bu nedenle çalışma gerekçeli kararın yazılması ile son bulur ve stajyerin durumu ile ilgili rapor düzenlenir.

SEM eğitiminin son aşaması, adli yardım uygulama nöbetidir. Adli yardım uygulama nöbetinin amacı, baroların kamu hizmeti kapsamında yer alan adli yardım hizmetinin stajyer avukata tanıtılmasıdır. Stajyer avukat, eğitimin bu aşamasında, sistem üzerinden seçeceği bir adli yardım bürosunda, nöbetçi avukat ile 4 saatlik uygulama nöbeti tutar.

Eğitim sonunda, eksiksiz katılımıyla başarılı bulunan stajyer avukatlara “Staj Eğitim Sertifikası” verilir.

2.1.4. Avukatlara yönelik eğitimler

Avukatlar, avukatlık ruhsatnamelerini aldıktan sonra kendi istekleri doğrultusunda mesleki eğitimlere katılabilirler. Bu eğitimler avukatların mesleklerini icra edebilmeleri için kendilerine zorunlu tutulan eğitimler değildir. Ancak belirli alanlarda görev almak isteyen avukatlar için

zorunlu olan eğitimler de mevcuttur. CMK uygulama eğitimi ve uzlaştırma eğitimi, bu alanda görev almak isteyen avukatlar için zorunlu tutulmuştur.

Çalışmanın katılımcıları arasında CMK sisteminde görev alan veya uzlaştırmacı olarak görev alan avukatlar bu eğitimlerden geçmiştir.

2.1.4.1. CMK Uygulama Servisi

İlk olarak Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda 01.12.1992 tarihinde yapılan değişiklik ile müdafî seçemeyecek durumda olduğunu beyan eden 18 yaşını doldurmamış veya sağır veya dilsiz olan veya kendini savunamayacak kadar malul olan kişilere baro tarafından müdafî görevlendirileceği düzenlenerek, müdafî görevlendirme yetkisi barolara verilmiştir. İstanbul Barosu bu düzenlemenin barolara verdiği yetkiyi daha verimli kullanabilmek adına kendi bünyesinde bir CMUK Uygulama Servisi kurmuştur.

2005 yılında yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu, müdafî ve vekil görevlendirme koşullarını daha detaylı bir şekilde tek tek düzenlemiştir. Bu süreçte müdafî ve vekil görevlendirme yetkisi barolarda kalmaya devam etmiştir. İstanbul Barosu da bünyesinde yer alan CMUK Uygulama Servisi'nin adını, CMK Uygulama Servisi olarak değiştirmiştir.

Soruşturma evresinde, kolluk kuvveti, savcı veya sorgu hakimi; kovuşturma evresinde ise mahkemenin talebi ile; şüpheli veya sanık için CMK Uygulama Servisine bağlı Sanık Hakları Servisi tarafından müdafî görevlendirmesi; mağdur, müşteki, suçtan zarar gören veya katılan için ise Mağdur Hakları Servisi tarafından vekil görevlendirmesi yapılmaktadır (CMK Uygulama Servisi, 2019).

2.1.4.1.1. Müdafî ve vekil kavramı

Müdafî kelimesi TDK sözlüğünde; “bir davada, davacı veya davalının haklarını savunan kimse” olarak tanımlanmıştır. CMK madde 3'te ise müdafî için benzer bir tanımlama

yapılmıştır. Buna göre; müdafî “şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatı”dır.

Vekil kelimesi TDK sözlüğünde; “birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse” olarak tanımlanmıştır. CMK madde 3’te ise vekil “katılan, suçtan zarar gören veya malen sorumlu kişiyi ceza muhakemesinde temsil eden avukatı” olarak tanımlanmaktadır.

2.1.4.1.2. Müdafî ve vekillerin görevlendirmesi

Müdafî görevlendirmesi, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelikte düzenlenmiştir. Kanunda müdafî görevlendirilmesi gereken durumlar tek tek düzenlenmişken, yönetmelikte genel olarak hangi koşullarda müdafî görevlendirileceği yer almaktadır.

Şüpheli veya sanık, müdafî seçiminde özgürdür. Müdafî seçemeyecek durumda olduğunu bildiren kişilere barodan bir müdafî atanır. Şüpheli veya sanık, “çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise ya da hakkında alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı soruşturma veya kovuşturma yapılıyorsa” kişinin talebi aranmaksızın, barodan müdafî görevlendirilmesi istenir. Böyle bir durumda barodan müdafî görevlendirilebilmesi için söz konusu şüpheli veya sanığın müdafîinin bulunmaması gerekir. Benzer bir uygulama mağdur, müşteki veya katılan için de geçerlidir. Vekili bulunmayan mağdur, müşteki veya katılan için zorunlu vekil görevlendirilmesi gereken hallerde barodan bir vekil görevlendirilmesi gerekir.

2.1.4.1.3. CMK Uygulama Servisi meslek içi eğitim semineri

CMK uygulamasında görev almak isteyen avukatlar için koşullar, bağlı bulundukları barolara göre değişiklik gösterir. Her baro, CMK uygulamasında görev alacak avukatın meslek içi

eğitimden geçmesini şart koşmaz. İstanbul Barosu'na kayıtlı avukatların, CMK uygulamasında görev alabilmeleri için öncelikle meslek içi eğitim seminerine katılmaları gerekir. Eğitim seminerine katılan avukatlar CMK siciline kaydedilir. CMK siciline kayıtlı avukatlar, müdafî veya vekil atama yükümlülüğü doğan hallerde Otomatik CMK Atama Sistemi tarafından ilgili kişiye atanır. CMK eğitimi almayarak bulunduğu baronun CMK uygulamasında görev alabilen, nakille İstanbul Barosu'na gelen avukatların İstanbul'daki CMK uygulamasında görev alabilmeleri için meslek içi eğitim almaları gerekir.

CMK eğitimine başvurmak için avukatlık ruhsatının alınmış olması gerekir. İstanbul Barosu'nun düzenlediği CMK eğitimi, haftanın beş günü, günde sekiz saat olmak üzere toplam kırk saatlik bir eğitim programıdır. Eğitime devam zorunluluğu vardır. Haklı bir nedenle eğitimin belli bir bölümüne katılamayan avukatlar için telafi imkanı sunulur. Eğitim, CMK uygulamasına yönelik olup, avukatı, baştan sona soruşturma ve kovuşturma aşamalarına hazırlamayı hedefler. Bununla birlikte müdafilik ve vekillik hallerinde iletişim halinde olunacak şüpheli, sanık, mağdur, müşteki, katılan, kolluk kuvvetleri, hakim, savcı gibi kişilerle sağlıklı iletişim kurulabilmesine yönelik eğitimler de verilir. Eğitimciler avukatlardan ve alanında önde gelen hocalardan oluşur. SEM eğitiminden farklı olarak hem eğitimciler verdikleri eğitim karşısında ücret alırlar, hem de CMK eğitimleri ücretlidir.

2.1.4.2. Uzlaştırma kurumu

2.1.4.2.1. Uzlaşma ve uzlaştırma kavramı

Uzlaşma, TDK sözlüğünde “uzlaşmak durumu, uyuşma, uzlaş, uzlaşım, mutabakat, konsensüs” olarak tanımlanmaktadır. Hukukta ise uzlaşma, taraflar arasındaki anlaşmazlığın tartışma yolu ile ortak bir sonuca ve çözüme kavuşturulmasıdır. Taraflar kendi aralarında uzlaşabilecekleri gibi bir uzlaştırmacının yardımı ile de uzlaşabilir. Söz konusu uzlaştırmacı, tarafsız, bağımsız ve uzlaştırma eğitimi almış bir kişi olmalıdır. Uzlaştırmacı denetiminde

tarafların görüşmesi ve bir uzlaşıya varması sürecine uzlaştırma denilmektedir. Kısacası; uzlaşma tarafların anlaşması, uzlaştırma ise bu sürece verilen addır.

Uzlaştırma kurumu, CMK'nın "Özel Yargılama Usulleri" başlığı altında yer alan 253., 254. ve 255. maddelerinde ve Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Yönetmelikte uzlaşma ve uzlaştırma tanımları yapılmıştır. Buna göre; uzlaşma "uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin kanun ve bu yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak anlaşmış olmaları" olarak tanımlanmaktadır. Uzlaştırma ise "uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, kanun ve bu yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi süreci" olarak tanımlanmaktadır. Aynı yönetmelik uzlaştırmacıyı da tanımlamış ve uzlaştırmacı olabilme koşullarını düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre uzlaştırmacı olmak isteyen ve yönetmelikteki şartları taşıyan kişiler, uzlaştırmacı eğitimine katılırlar ve Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenecek sınava tabi tutulurlar. Bu sınav Bakanlıkça ÖSYM veya yükseköğretim kurumları arasından belirlenecek bir kuruluşa yaptırılabilir. Sınavda başarılı olan adaylar uzlaştırmacı siciline kayıt yaptırarak uzlaştırmacı olarak görev alabilirler.

2.1.4.2.2. Uzlaştırma eğitimi

Uzlaştırma eğitimi, CMK ve Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Uzlaştırmacı olarak görev almak isteyen kişiler, otuz altı saati teori ve on iki saati uygulamadan oluşan bir eğitim alır. Dersler otuz kişilik gruplarla gerçekleştirilir. Eğitim, "uyuşmazlık çözümü, iletişim ve müzakere becerileri ile yöntemlerini geliştirmeyi; mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli ya da sanık ile birlikte çalışmanın özel koşulları ve ceza adaleti sistemi hakkında bilgi sahibi olma hususlarında yeterlilik kazandırmayı" hedefler. Eğitim sırasında adaylar, uzlaştırmacıların sahip olması gereken nitelikleri öğrenir, ceza hukukuna

ilişkin bilgilerini ve kişisel yeteneklerini geliştirir. İletişim ve müzakere teknikleri dersleri uygulamalı olarak yapılır. Adaylara örnek uyuşmazlık senaryoları verilir ve küçük gruplar halinde uzlaştırma yöntemi ile sorunun çözüme kavuşturulması istenir. Yapılan çalışma sonrasında adaylar eğitmenler tarafından değerlendirilir. Eğitime devam zorunluluğu vardır. Haklı bir neden olmaksızın derslerin 1/12'sine katılmayan adaylar eğitim programından çıkartılır. Eğitim sonunda adaylara uzlaştırmacı eğitimini tamamladıklarını gösterir katılım belgesi verilir. Uzlaştırmacılar iki yılda bir sekiz saatlik yenileme eğitimine tabi tutulur. Eğitim verecek kurum ve kuruluşları Adalet Bakanlığı belirler, bu kurum ve kuruluşlara gerekli izinleri verir (Özbek, Cüni, & Özcan, 2018).

2.2. Cezalandırma ve Cezalandırıcı Tutum

2.2.1. Kavramlar

Cezalandırma kavramı, TDK sözlüğünde; “cezalandırmak işi” olarak yer almaktadır. Cezalandırmak kelimesinin TDK sözlük anlamına bakıldığında ise “bir kimseye veya varlığa ceza vermek” olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Hukuki açıdan bu kavramları ele alacak olursak; ceza ve cezalandırma kavramının, Türk Ceza Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanunu’nda tanımlanmadığı görülmektedir. Cezalandırma kavramı ile ilgili literatüre bakıldığında; burada da açık bir tanımlama ile karşılaşılmamaktadır. Bu sebeple bu alanda çalışan araştırmacılar, yaptıkları çalışmalar sırasında elde ettikleri veriler doğrultusunda cezalandırma kavramını açıklamaya çalışmışlardır.

Ceza adalet sistemi, işlenmiş bir suç ile başlar, soruşturma, kovuşturma, infaz ve sonrası tedbir süreçlerini kapsar. Ceza adaletinin amacı, suç işlenme oranını düşürmek, suç korkusunu önlemek, bunlara ilişkin sosyal ve ekonomik maliyeti azaltmaktır. Ceza adaleti, suç işleyen bireyi cezalandırırken onu topluma kazandırmayı da hedefler (Türkmen, 2018).

Ceza politikası ise, suça ilişkin yasal düzenlemeler yapılmasını, bu düzenlemelerin uygulanmasını ve infazını, toplumun suçlara karşı verdikleri tepkilerin değerlendirilmesini, suçların önlenmesini, mağdurlara destek imkanlarını kapsar (Türkmen, 2018).

2.2.2. Cezalandırmanın gelişim süreci

Geçmişten günümüze cezalandırma kavramına bakıldığında ilk zamanlarda toplumlarda cezalandırıcı bir anlayışın hakim olduğu, sonrasında ise onarıcı, ıslah etmeyi hedefleyen bir anlayışın ortaya çıktığı görülmektedir. Cezalandırıcı adalet sisteminde, işlenmiş suçların karşılığı cezadır ve bu cezalar toplumdaki diğer bireyler bakımından caydırıcı bir nitelik taşımaktadır. Söz konusu adalet sistemi oldukça katı bir sistemdir. Bu katı tutumu değiştirmek için suç işleyen bireyi ıslah etmeyi hedefleyen bir adalet sistemi ortaya çıkmıştır. ıslah etmeyi hedefleyen adalet sisteminde amaç, suç işleyen bireyin yeniden topluma kazandırılmasıdır. Onarıcı adalet ve dönüştürücü adalet sistemi de suç işleyen bireyi topluma kazandırmayı hedefler; ancak bu sistemlerde ıslah etmeyi hedefleyen adalet sistemine göre bazı anlayış farklılıkları söz konusudur. Onarıcı adalet sistemi, suç işleyen birey ile mağdur, suçtan zarar gören veya müştekiyi bir araya getirerek zararın giderilmesini ve tarafların bu süreçte aktif rol oynamasını hedeflemektedir. Onarıcı adalet sisteminin bir diğer amacı da toplumsal barışın sağlanmasıdır. Dönüştürücü adalet sistemi, onarıcı adalet sisteminin daha ileri bir boyutudur. Dönüştürücü adalet sistemi, yalnızca suçun işlendiği an ve sonrası ile ilgilenmez, suç işlenmesine yol açan nedenlerle de ilgilenmektedir (Türkmen, 2018).

Eski çağlarda cezalandırma, öç alma temeline dayanmaktaydı. Toplum zarar gören kişinin, zarar veren kişiyi cezalandırma hakkı olduğunu kabul etmekteydi. Ancak kişisel öç alma için objektif sınırlar söz konusu değildi. Bu sebeple çoğu zaman uğranılan zarara karşı verilen tepkiler ölçsüzdü. Bunun sonucu olarak zarar verenin, zarar görene karşı yeni bir tepki verme hakkı söz konusu olmaktaydı (Türkmen, 2017).

İlkel topluluklarda cezalar, suç işleyen birey ve ailesine karşı uygulanmaktaydı. Uygulanacak ceza grup başkanı veya kişiler tarafından belirlenirdi. Bu dönemlerde cezalar suçun nitelik ve niceliğine bağlı olarak belirlenmezdi. Ancak zamanla cezaların suçla orantılı olması gerektiği görüşü ön plana çıkmıştır. Böylece kısas yöntemi ortaya çıkmıştır. Kısas yönteminde “göze göz, dişe diş” ilkesi benimsenmekteydi. Ancak bu yöntemde kusur ilkesi göz ardı edildiği için adaletsizlikler ortaya çıkabiliyordu. Bir süre sonra ortaya uzlaşma kurumu çıkmıştır. Uzlaşmanın temel amacı toplumsal barışı sağlamaktır. Ancak uzlaşma sağlanamadığı durumlarda kişisel öç alma sistemine geri dönülmekteydi. Günümüzde devletler, kanunlar ve mahkemeler üzerinden cezalandırma işlemini yürütmektedir (Türkmen, 2017).

Aydınlanma dönemi ile birlikte cezalandırma anlayışında radikal değişiklikler gerçekleşmiştir. Bunun sebebi insan hakları, temel hak ve özgürlükler alanındaki gelişmeler ve toplumun değişen bakış açısıdır. Önceki dönemlerde hapis cezası suçluların kaçmasını önlemek amacı ile kullanılmaktayken, 19. yüzyılda hapis cezası temel bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. 20. yüzyıl ile birlikte cezalar sadece toplumun uğradığı zararı gidermek amacı ile değil, suça karışan bireyin topluma kazandırılması amacı ile de uygulanmıştır. Bireylerin topluma kazandırılması için rehabilitasyon yöntemi benimsenmiştir. Ancak zamanla rehabilitasyon çalışmalarının suç oranlarını azaltmakta yeterince başarılı olmadığı anlaşılmıştır. Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkmasıyla birlikte cezalandırma alanında onarıcı adalet gelişmiştir. Suç işleyen birey ile mağdur, müşteki veya suçtan zarar görenin sürece dahil edilmesinin suç oranını azaltması hedeflenmiştir. Onarıcı adaletin de suç oranını azaltmadığı, suç oranının artmaya devam ettiği anlaşılmıştır. Böylece hapis cezasının son çare olarak kullanılması gerektiğini savunan, suçların nedenlerini ve sonuçlarını da değerlendirmeye alan dönüştürücü adalet anlayışı gelişmiştir (Türkmen, 2018).

Türkiye’de onarıcı adalet anlayışı benimsenmiştir. Ancak uygulamaların bu anlayışın gerisinde kaldığı görülmektedir. Cezaevlerinin doluluk oranı da bunun ispatıdır. Ülkemizde cezaların suç oranını düşürmesi hedeflenirken, cezalara karar veren yapının kendi mevcudiyetini korumak ve mevcut gücünü arttırmak için kendi lehine cezalandırma süreci üzerinde değişiklikler yaptığı görülmektedir (Türkmen, 2018).

2.2.3. Cezalandırıcı tutum kavramı

Yukarıda değindiğimiz gibi cezalandırma kavramı net bir tanıma sahip değildir (Matthews, 2005). Bu kavram, ilk olarak 2005 yılında “Sage Dictionary of Criminology” (Sage Kriminoloji Sözlüğü) içinde yer alarak kriminoloji literatürüne girmiştir (Adriaenssen & Aertsen, 2015). Ancak burada da yeterli bir tanımlama yapılmamıştır. Oxford sözlüğünün cezalandırma kavramını “ceza verme niyeti olan” şeklinde tanımlaması eleştirilmiş, cezalandırma yöntemlerinin belli bir noktaya kadar ceza içerdiği, ancak rehabilitasyon gibi yöntemlerin bu tanım içinde yer almasının doğru olmadığı dile getirilmiştir (McLaughlin & Muncie, 2006).

Alman Max Planck Enstitüsü araştırmacıları Kania ve arkadaşları (2002), cezalandırma kavramını tanımlamak için bir “soğan modeli” geliştirmişlerdir. Bu modele göre; çekirdekte bireysel cezalandırma tutumu yer alır. İçten dışa doğru kabuklarda bu tutumu etkileyen nedenler yer almaktadır. Çekirdeğe en yakın kabuk, demografik özellikleri, sosyal çevreyi ve kültürel etkileşimi içinde barındırır. Ara katman kabukta, kısaca yargı sistemine ait faktörler yer alır. Dış katman kabukta ise; politik söylemler, sosyal medya tartışmaları gibi konulara yer verilmiştir. Bu modele göre; suç mağduriyeti faktörü dış katman kabukta, din faktörü ara katman kabukta gösterilmiştir (Kania, Kury, & Obergfell-Fuchs, 2002).

2.2.3.1. Cezalandırıcı Tutumun Ölçülmesi

Cezalandırıcı tutum üzerine yapılan çalışmalarda, bu tutumun ölçülmesi için çeşitli değişkenler kullanılmıştır (Howells, Flanagan, & Hagan, 1995; Lambert & Clarke, 2004; Steiner, Bowers,

& Sarat, 1999; Tyler & Boeckmann, 1997). Birçok çalışma cezalandırıcı tutumu, idam cezası üzerinden ele almıştır (Bohm, Clark, & Aveni, 1991; Cochran & Chamlin, 2005; Tyler & Weber, 1982; Unnever, Cullen, & Roberts, 2005). Bununla birlikte bazı araştırmacılar, idam cezasının yanında başkaca bağımlı değişkenler kullanarak daha iyi sonuçlar almayı amaçlamıştır (Applegate B. K., Cullen, Fisher, & VanderVen, 2000; Applegate, Cullen, & Fisher, 2002). Bazı çalışmalarda ise idam cezası, anket çalışmasının bir ögesi olarak yer almıştır (Chiricos, Welch, & Gertz, 2004; Mackey & Courtright, 2000; Tsoudis, 2000). “İdam cezası, suçla mücadelede bize yardımcı olur” ögesi bu duruma örnektir (Mackey & Courtright, 2000).

Cezalandırıcı tutumu ölçmek için kullanılan bir diğer yöntem de senaryo yöntemidir. Bu yöntemde katılımcıya; fail, işlenen suç ve mağdur hakkında bilgi verilir. Böylece katılımcıların farazi olaylar üzerinden verdikleri tepkiler değerlendirilir (Falco, 2008).

Bazı araştırmacılar cezalandırıcı tutumu ölçerken belirli bir suçlu grubuna odaklanmanın daha verimli sonuçlar doğuracağını düşünmüştür. Seçilen suçlu gruplarına örnek vermek gerekirse, genç suçlular grubu örnek olarak gösterilebilir. Genç suçlu gruplarına yönelik yapılan çalışmaların bir kısmı genç suçluları çalışmanın bağımlı değişkeni olarak ele alırken (Evans & Adams, 2003), bir kısmı ise anket çalışmasının bir ögesi olarak ele almıştır (Chiricos, Welch, & Gertz, 2004; Costelloe M. T., Chiricos, Burianek, Gertz, & Maier-Katkin, 2002).

2.2.3.2. Cezalandırıcı tutumu etkileyen faktörler

Yapılan çalışmalar sonucunda, cezalandırıcı tutumu etkileyen birçok faktör olduğu anlaşılmıştır. Bu faktörler arasında çalışmalarda en çok karşımıza çıkan faktörler şunlardır: Cinsiyet, yaş, ırk, eğitim, politik ideolojiler, din, yaşanmış mağduriyet, duygular, medya, kültür (Benekos, Merlo, Cook, & Bagley, 2006; Blumstein & Cohen, 1980; Brookman & Wiener, 2017; Butter, Hermanns, & Menger, 2013; Carvalho & Chamberlen, 2017; Chiricos, Padgett, & Gertz, 2000; Cohn, Barkan, & Haltzman, 1991; Cullen, 1988; Dull & Wint, 1997; Happer,

McGuinness, McNeill, & Tiripelli, 2018) (Johnson D. , 2001; Kohn, Waid-Lindberg, Weinrath, Shelley, & Dobbs, 2012; Kornhauser, 2013; Kugler, Funk, Braun, Gollwitzer, & Kay, 2013; McCorkle, 1993; Miller, Rossi, & Simpson, 1986; Roberts, Crutcher, & Verbrugge, 2007; Schwartz, Guo, & Kerbs, 1993; Sims, 2003). Ancak cezalandırma kavramının farklı şekillerde ele alınması, çalışmaların yapıldığı bölgelerin farklı olması ve buna bağlı olarak katılımcıların kültürel farklılıkları sonuçlarda farklılıklara neden olmaktadır (Adriaenssen & Aertsen, 2015). Çalışmada cezalandırıcı tutum üzerinde etkisi olabileceği düşünülen faktörlerden aşağıda daha detaylı olarak söz edilecektir.

2.2.3.2.1. Cinsiyet

Cezalandırıcı tutum üzerine yapılan çalışmalar, ilk olarak kadın erkek arasındaki cezalandırıcı tutum farklılığına odaklanmıştır (Hurwitz & Smitney, 1998). Applegate, Cullen ve Fisher (2002), 1000 katılımcı ile gerçekleştirdikleri çalışmada, kadın ve erkeklerin birbirlerinden zıt tutumlara eğilimli olduklarını ortaya koymuştur. Çalışma aynı zamanda erkeklerin cezalandırma politikasını desteklerken, kadınların tedavi ve rehabilitasyonu savunduklarına dikkat çekmiştir (Gideon & Sherman-Oren, 2014).

Gault ve Sabini (2000), yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere oranla daha az cezalandırıcı bir tutum sergilediklerini görmüştür. Bunun sebebi olarak, cinsiyetler arası farkın, kadın ve erkeğin benzer durumlara verdikleri farklı duygusal tepkilerden kaynaklanabileceğini savunmuşlardır.

Bu çalışmalardan farklı olarak; Tsoudis (2000), ana dalı ceza adaleti olan 99 katılımcı ve ana dalı ceza adaleti olmayan 101 katılımcı ile yaptığı çalışmada, cezalandırıcı tutum farklılıklarını incelerken kadınların erkeklere oranla daha cezalandırıcı bir tutum içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Her ne kadar cinsiyet farklılıkları üzerine çalışmalar yapılmış olsa da cinsiyet ve cezalandırma arasındaki ilişki kesinlik kazanmamıştır (Gideon & Sherman-Oren, 2014). Nitekim yapılan kimi çalışmalar kadınların erkeklerden daha cezalandırıcı bir tutum sergilediğini gösterirken, kimi çalışmalar erkeklerin kadınlara oranla daha cezalandırıcı bir tutum içinde olduğunu ortaya koymuştur. Birtakım çalışmalar ise, cinsiyetin cezalandırıcı tutum üzerinde etkili olduğunu, ancak bu etkinin anlamlı bir farklılık ortaya koymadığını göstermiştir (Adriaenssen & Aertsen, 2015).

2.2.3.2.2. Yaş

Cezalandırıcı tutum üzerine çalışan araştırmacılar, yaşın bu alanda etkili olabileceğini düşünmüştür. Nitekim yapılan birçok araştırma yaş ile cezalandırıcı tutum arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Adriaenssen & Aertsen, 2015). Yaşlıların, gençlere oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür (Cullen, Clark, Cullen, & Mathers, 1985; Jan, Ball, & Walsh, 2008). Buna karşın Borg (1997), yaptığı çalışmada genç erkeklerin idam cezasını yaşlılara oranla daha çok desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Her ne kadar yaşın cezalandırıcı tutuma etkisi olduğu çoğunluk görüş olsa da King ve Maruna (2009), 907 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmada yaşın cezalandırıcı tutum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur.

2.2.3.2.3. Eğitim

Cezalandırıcı tutum üzerine yapılan çalışmalarda eğitim önemli bir değişken olarak ele alınmıştır. Nitekim bu alanda elde edilen bulgular oldukça tutarlıdır. Yapılan çalışmalar, eğitim düzeyi arttıkça daha az cezalandırıcı bir tutum sergilendiğini ortaya koymaktadır. Bu da iki değişken arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Applegate B. K., Cullen, Fisher, & VanderVen, 2000; Chiricos, Welch, & Gertz, 2004; Costelloe M. T., Chiricos, Burianek, Gertz, & Maier-Katkin, 2002). Bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını gösteren bazı

çalışmalar da vardır (Cullen, Clark, Cullen, & Mathers, 1985; Unnever, Cullen, & Roberts, 2005).

Bazı çalışmalar, öğrencilere yönelik gerçekleştirilmiştir (Eskridge, 2006; Farnworth, Longmire, & West, 1998; Kuh, Cruce, Shoup, & Kinzie, 2008; McCarthy & McCarthy, 1981; Moely, McFarland, Miron, Mercer, & Ilustre, 2002; Payne & Chappell, 2008; Selke, 1980; Shelley, Waid, & Dobbs, 2011; Wolfer & Friedrichs, 2001). Bu çalışmalardan bir kısmı farklı alanda eğitim gören öğrencilerin cezalandırıcı tutumları arasındaki farkı incelerken, bir kısmı da aynı alanda eğitim gören farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin cezalandırıcı tutumları arasındaki farkı incelemiştir. Mackey ve Courtright (2000), yaptıkları çalışmada son sınıf öğrencilerinin, ilk sınıf öğrencilerine göre daha az cezalandırıcı bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu da cezalandırıcı tutum ile sınıf düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Farnworth ve arkadaşlarının (1998) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar alınmış, son sınıf öğrencilerinin ilk sınıf öğrencilerine göre daha az cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür.

2.2.3.2.4. Yaşanmış Suç Mağduriyeti

Yaşanmış suç mağduriyeti ve cezalandırıcı tutum arasındaki ilişki geçmişte yapılan birçok çalışmanın odak noktası olmuştur. Ancak yaşanmış suç mağduriyeti ve cezalandırıcı tutum arasındaki ilişki tüm bu çalışmalara rağmen belirsizliğini korumaktadır (Adriaenssen & Aertsen, 2015; Gideon & Sherman-Oren, 2014). Yapılan bazı çalışmalar bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır (Applegate B. K., Cullen, Fisher, & VanderVen, 2000; Payne, Gainey, Triplett, & Danner, 2004).

Applegate ve arkadaşları (2002), yaptıkları araştırmada yaşanmış suç mağduriyetinin kadınların cezalandırıcı tutumları üzerinde erkeklere oranla daha etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak farklı suç tiplerine ve cezalandırma yöntemlerine göre kadın ve erkeklerin tutumları arasında

farklılıklar gözlenmiştir. Örneğin yaşanmış suç mağduriyeti kadınların rehabilitasyona yaklaşımını olumsuz yönde etkilemiştir. Buna karşın suç mağduriyeti yaşayan kadınların, idam cezasını suç mağduriyeti yaşayan erkeklere oranla daha az desteklediği anlaşılmıştır.

Yapılan bazı çalışmalarda, suç mağduriyeti yaşayan kişilerin, suç mağduriyeti yaşamamış kişilere oranla daha sert bir cezalandırıcı tutum sergilediklerine ilişkin kanıtlar bulunmuştur (Costelloe, Chiricos, & Gertz, 2009). Bu çalışmalar, kişisel suç deneyimlerinin cezalandırıcı tutumu şekillendirdiğini savunmaktadır. Buna karşın suç mağduriyeti yaşayan kişiler, yaşadıkları mağduriyetlere farklı tepkiler geliştirebilir ve yaşadıkları mağduriyetten aynı oranda etkilenmeyebilirler. Bu sebeple suç mağduriyeti yaşayan kişilerin cezalandırıcı tutumları her zaman suç mağduriyeti yaşamayan kişilere oranla daha sert olmaz (Gideon & Sherman-Oren, 2014).

2.2.3.2.5. Suç Mağduriyeti Korkusu

Suç mağduriyeti korkusu ya da kısaca suç korkusu kavramının, geçerli ve güvenilir bir biçimde ölçülmesi oldukça zordur. Bu sebeple suç korkusunun cezalandırıcı tutuma etkisi farklılıklar göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalarda, suç mağduriyeti yaşama konusunda endişeli olan kişilerin, endişeli olmayan kişilere oranla daha sert bir cezalandırıcı tutum sergiledikleri görülmüştür (Evans & Adams, 2003; Spiranovic, Roberts, & Indemaur, 2012). Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalar, suç korkusu ile cezalandırıcı tutum arasında herhangi bir ilişki olmadığını göstermiştir (Applegate B. K., Cullen, Fisher, & VanderVen, 2000). Bu alanda yapılan kimi çalışmalar ise suç korkusu ile cezalandırıcı tutum arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Adriaenssen & Aertsen, 2015).

2.2.4. Ceza popülizmi ve Türkiye’deki yansıması

Popülizm kelimesi köken olarak halk anlamına gelen Latince “populus” kelimesinden gelmektedir. Kelimenin etimolojik kökeni ise, ABD’deki “Grangers ve Greenbackers” çiftçi

hareketine dayanmaktadır. Siyasal anlamda popülizm, halkın istekleri ve içgüdüleri doğrultusunda siyasal eylemin kılavuzu niteliğindedir. Siyasi partiler genellikle popülizmi kullanarak kitleleri istekleri doğrultusunda yönlendirebilmektedir (Türkmen, 2017b). Yurtdışında bu alanda birçok çalışma yapılmıştır (Hutton, 2005; Kesteren, 2009; Roberts & Gebotys, 1989; Sprott, 1999; Turner, Cullen, Sundt, & Applegate, 1997; Useem, Liedka, & Piehl, 2003; Varma & Marinos, 2013).

Ceza popülizmi kavramı, toplumla cezalar arasında bulunan ilişkinin farklı bir boyutunu daha iyi anlamak ve popülizmin cezalar üzerindeki etkisini görebilmek için ortaya çıkarılmış, sosyolojik yönü ağır basan bir kavram olarak kabul edilebilir. Popülist ceza politikaları çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Genellikle politikacıların kamuoyunun gerçek doğasını araştırmadan kamuoyuna cevap verme arzusundan kaynaklanmaktadır. İzlenen politikalar, etkileri düşünülmeden oy kazanmaya yönelik gerçekleştirildiği zaman ceza popülizmi ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle ceza popülizmi, suç oranlarının düşürülmesi veya adaletin sağlanmasından ziyade, oy kazanma adına ceza politikaların belirlenmesi olarak ifade edilebilir (Türkmen, 2017b).

Ceza popülizmi değerlendirmeleri ülkelerin ceza adalet sistemleri üzerinden yapılmaktadır. Bu anlamda ceza adalet sisteminin etkin ve verimli bir şekilde işlemesi çok önemlidir. Burada söz edilen etkinlik sistemin gücünü, verimlilik ise bu gücün ekonomik ve ölçülü bir şekilde kullanılmasını ifade etmektedir. Ceza adalet sisteminin etkinliği ve verimliliği, toplumun adalet sistemine güveni açısından büyük önem arz eder. Nitekim bu güveni sağlayacak olan şey, sistemin insan hakları ve demokratik hukuk kuralları kapsamında etkin ve verimli çalışmasıdır. Ceza adalet sisteminin etkinliği ve verimliliği için, verilen cezaların nicelik veya niteliğinden ziyade, söz konusu cezaların tavizsiz uygulanması önemlidir. Beccaria'ya göre de; suçun önlenmesi için cezaların ağırlığı değil, kaçınılmaz olması gerekmektedir (Türkmen, 2017b).

Ülkemizde ceza adaleti alanında 2005 yılında yapılan köklü değişikliklerle adalet sisteminin iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu çalışmalar sırasında, uygulamada karşılaşılabilecek sorunlar hesaba katılmadan kanun değişiklikleri yapılmıştır. Uygulama sorunları olan ve kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getiremeyen bir ceza adalet sistemi, toplumun sisteme olan güvenini kaybetmesine neden olmaktadır. Ceza politikacıları ise gündelik çözümlerle bu durumun önüne geçmeye çalışmaktadır (Türkmen, 2017b).

Uygulama sorunlarına neden olan en önemli faktörlerden biri iş yüküdür. Nitekim adli mercilerin iş yükünün fazla olması, adil yargılanma hakkının bir parçası olan makul süre için yargılanmanın sonuçlanması ilkesinin gerçekleştirilmesini imkansız kılmaktadır. Makul sürede yargılamanın sonuçlandırılması toplumun ceza adalet sistemine olan güvenini arttıracaktır (Türkmen, 2017b).

Son dönemlerde Türkiye’de suç oranlarında artış gözlenmektedir. Adalet Bakanlığı İstatistiklerine bakıldığında 2006 yılında 70.277 olan cezaevi nüfusu, 2017 yılında 231.572 hükümlü ve 168.593 tutuklu olmak üzere 400.165’e çıkmıştır. Tutuklu sayısının hükümlü sayısına bu kadar yaklaşmış olması, tutuklamanın son çare olarak görülmediğini göstermektedir. Nitekim uygulamaya bakıldığında koruma tedbirleri arasında son çare olarak başvurulması gereken tutuklama, topluma suçların cezasız kalmadığını göstermek için bir çeşit cezalandırma yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Suç oranlarının artışı, cezaevi nüfusunun artışını tek başına açıklayamamaktadır. Zira birçok ülkede suç oranları düşerken, cezaevi nüfusunun arttığı görülmektedir. Bunun sebebi, ceza adalet sistemine olan güvenin yok olması, cezadaki intikamcı felsefenin yeniden vücut bulması ve suç korkusu olarak değerlendirilebilir (Türkmen, 2017b).

Ceza popülizminin yansımalarını görebileceğimiz güncel tartışma alanı idam cezası ile ilgilidir. Ülkemizde idam cezasının yeniden uygulanması mevcut mevzuat çerçevesinde mümkün

değildir. Ancak politikacılar, halkın bu talebini gerekçeleriyle reddetmek yerine, bu yönde gerekli değişikliklerin yapılacağı söylemi ile halkı yanlış yönlendirmekte ve onlara umut vermektedir. İdam tartışmalarının yanı sıra şiddet ve cinsel istismar suçları da medya ve basın organlarında yer almaktadır. Özellikle kadına şiddet ve cinsel istismar suçları ile ilgili yapılan haberler kamuoyunda büyük infiale yol açabilmektedir. Ceza politikacıları, bu alanlarda yeni yasal düzenlemeler yaparak kamuoyunun bu hassasiyetine cevap vermektedir (Türkmen, 2017b).

Ceza popülizmini besleyen en önemli unsur suç korkusudur. Söz konusu suç korkusu mağduriyet kaynaklı olabileceği gibi, medya ve basın yoluyla da oluşabilmektedir. Özellikle medyada sıkça yer alan şiddet ve cinsel istismar suçları, toplumda devamlı suç işleniyor korkusu yaratmaktadır. Medyanın çoğunlukla gerçeği yansıtmayan bu haberleri ve topluma suç korkusu aşılması, cezaların ağırlaştırılması adına popülist bir yaklaşıma neden olabilmektedir (Türkmen, 2017b).

Çıkarılan af kanunları da ceza popülizmini besleyen başka bir faktördür. Özellikle belli aralıklarla tekrarlanan af, suçlularda bir kurtuluş yolu olarak görülmektedir. İşlenen suçun cezasız kalacağını veya afla kısa süreli cezalara dönüşeceğini gören toplum çözümü cezaların ağırlaştırılmasında görecektir (Türkmen, 2017b). Oysaki buradaki sorun ceza miktarında değil, tamamen suçun infaz ediliş şeklinden kaynaklanmaktadır.

Bu alandaki bir diğer konu da, cezaevlerindeki doluluk oranlarını düşürmek yönünde popülist bir amaç taşıyan ve 2005 yılından beri ülkemizde uygulanmaya başlanan “Denetimli Serbestlik” sistemidir. Sistemin yapısı suçluların rehabilitasyonunu öngörmektedir. Ancak uygulamada bu sistem, ceza adaleti alanındaki baskıyı azaltmak amacıyla kullanılmaktadır (Türkmen, 2017b).

Genel olarak bakıldığında; Türkiye’de ceza popülizminin başlıca nedenleri arasında adli mercilerin iş yükünün getirdiği baskı, sıkça yapılan kanun değişiklikleri ve medyanın cezalar üzerindeki etkisi sayılabilir. Tüm bunlar ceza adalet sistemine olan güveni azaltmaktadır. Bununla beraber ceza politikacılarının gündelik politikalarla bulmaya çalıştıkları çözüm önerileri halkın güvenini iyice sarsmaktadır. İnsanlar sık sık suç ve cezasızlık üzerine endişelerini dile getirmekte ve basın yayın yoluyla bu endişeler desteklenmektedir. Bunun sonucunda toplum basına çıkan suçlar hakkında daha ağır cezalandırmalar talep etmektedir (Türkmen, 2017b).

3. Gereç ve Yöntem

Çalışma, 2019 yılı 1 Mart – 30 Nisan tarihleri arasında toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Çift ayaklı yürütülen çalışmanın evreni İstanbul’da hukuk eğitimi almakta olan 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile hukuk eğitimi tamamlamış İstanbul’da çalışan, en az beş yıllık mesleki deneyime sahip avukatlardır.

Katılımcılar rastlantısal olarak seçilmiştir. Hukuk eğitimi alan öğrenciler açısından çalışmaya seçim kriteri; İstanbul’da bulunan devlet, vakıf veya özel bir üniversitede hukuk eğitimi almak, 1. sınıf veya 4. sınıf öğrencisi olmaktır. İstanbul’da çalışan avukatlar açısından çalışmaya seçim kriteri ise; en az beş yıllık mesleki deneyime sahip olmak, İstanbul Barosu’na veya genel anlamda arabuluculuk listesinde İstanbul iline kayıtlı olmaktır. Çalışmamız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu sebeple gönüllü olarak katılmayı kabul eden kişiler katılımcı olarak kabul görmüştür.

Yükseköğretim Kurulu verilerine göre İstanbul’da 26 adet üniversitenin hukuk fakültesi bulunmaktadır. Bu fakültelerde eğitim alan öğrencilerin güncel sayısı ise 28/03/2018 tarihi itibarıyla yaklaşık 30.130’dur. İstanbul Barosu’na kayıtlı avukatların güncel sayısı ise 20/12/2018 tarihi itibarıyla 43.035’tir.

Örneklem hesabı için kaynak araştırma olarak Mackey ve Courtright (2000) tarafından üniversite öğrencilerinin cezalandırıcı tutumları hakkında yapılan yayın kullanılmıştır. Söz konusu yayında yer alan “freshman-seniors” kıyaslamasının yapacağımız çalışma için uygun olduğu anlaşılmaktadır. Yayında “freshman” için toplam skor 95.5, “seniors” için ise 83.3’tür. Tez çalışmamda 3 ana küme ve bu kümelere ait alt kümeler bulunmaktadır. Bu kümelerin kendi içlerinde ve birbirleriyle kıyaslanabilmeleri için gerekli yeterlilikte bir örneklem sayısı hesabının yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, kıyas kümeleri arasında 12 puanlık bir farkın gerçek kavramsal fark olabileceği kabulü ile $sd=20$ öngörülerek, %95 güven ve %80 güç ile alt

kıyas kümeleri en az 45'er kişi olmalıdır. Ana kıyas kümeleri içinde bu tip alt kümelerin toplanması ile bu ana üç kümenin yaklaşık 150'şer kişi içermesi tüm temel kıyaslamalar için uygun olacaktır.

Belirlenen süreler içinde hukuk fakültesi 1. sınıf öğrencisi 105, 4. sınıf öğrencisi 139, en az beş yıllık mesleki deneyime sahip 192 katılımcıya ulaşılmıştır. 1. sınıf hukuk öğrencilerinden 8 katılımcı belirlenen yaş aralığının dışında kalması nedeniyle, avukatlardan 16 katılımcı ise en az beş yıllık mesleki deneyim şartını sağlayamadığı gerekçesiyle veriler arasından çıkartılmıştır.

3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada elde edilen veriler, tüm katılımcılara yönelik hazırlanan sosyodemografik form, cezalandırıcı tutum ölçeği ve avukat katılımcılar için hazırlanmış bilgi formu ile toplanmıştır.

3.1.1. Sosyodemografik bilgi formu

Sosyodemografik bilgi formu, tüm katılımcılar için ortak olarak hazırlanmıştır. Söz konusu form araştırmanın bağımlı değişkenleri üzerinde etkili olabilecek bilgilere ilişkin 9 sorudan oluşmaktadır. Bu formda katılımcılara; cinsiyet, yaş, medeni durum, katılımcı durumu, hiç suç mağduriyeti yaşayıp yaşamadığı, bir yakınının suç mağduriyeti yaşayıp yaşamadığı, suç mağduriyeti yaşamaktan korkup korkmadığı, aile üyelerinden adli ceza alan olup olmadığı, mevcut yargılama sistemini adil bulup bulmadığı sorulmuştur.

3.1.2. Cezalandırıcı tutum ölçeği

Cezalandırıcı tutum ölçeğinde yer alan maddeler, Mackey ve Courtright tarafından 2000 yılında cezalandırıcı tutumu ölçmek için geliştirilen, orijinal adıyla “punitiveness scale”, ölçek maddelerinden alınmıştır. Cezalandırıcı Tutum Ölçeğindeki maddelerin kullanılması için ölçek geliştiricisine mail atılmış ve ölçek maddelerinin kullanılabilmesi için izin alınmıştır. Mackey

ve Courtright (2000) tarafından geliştirilen ilk ölçek 15'i rehabilitasyon, 15'i cezalandırma üzerine 30 maddeden oluşmaktaydı. Ancak bu ölçeğin cronbach alpha değeri ($\alpha=0.57$) düşük olduğu için geliştiriciler, rehabilitasyon ve cezalandırma üzerine olan maddeleri ayırmayı uygun görmüşlerdir. Böylece cezalandırma üzerine 15 maddeden oluşan cezalandırıcı tutum ölçeği ortaya çıkmıştır (cronbach $\alpha=0.85$). Söz konusu ölçek cezalandırıcı tutumlardaki eğilimi saptayacak tekil form niteliğindedir. Ölçekteki maddeler vizuel analog skala ile değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme için her maddenin karşısına 10 cm uzunluğunda bir çizgi çekilmiş ve katılımcıları 0 ile 10 arasında bir yere çentik atmaları istenmiştir.

Cezalandırıcı Tutum Ölçeğindeki maddelerin doğru şekilde kullanılabilmesi için Türkçe'ye çevrilmesi gerekmiştir. Bu sebeple iyi derecede İngilizce bilen beş kişiden ölçek maddelerini Türkçe'ye çevirmeleri istenmiştir. Yapılan çeviriler iyi derecede İngilizce bilen farklı dört kişi tarafından incelenmiştir. İnceleme sonrasında Türkçe'ye çevrilen maddeler tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Ölçek maddeleri evrensel hukuk yaptırımlarını içerdiği için çevirilerdeki maddeler arasında kültürel ve anlam farklılıklarından bahsetmek mümkün değildir. Çeviriler sırasında iyi derecede İngilizce bilen iki hukukçu sürece dahil edilerek çeviriler hakkında onların da görüşü alınmıştır. Hukukçular İngilizce ve Türkçe çeviri arasında anlam bakımından farklılık olmadığını dile getirmiştir. Türkçe hale getirilen cezalandırıcı tutum formu ile 30 kişi üzerinde pilot çalışma gerçekleştirilmiştir (cronbach $\alpha=0.867$). Pilot çalışma sonrasında katılımcılardan dil uyumu ve anlaşılabilirlik ile ilgili geri bildirimler alınmıştır. Tüm geri bildirimler değerlendirildiğinde; maddelerin anlaşılır olduğu, orijinal ölçekte ilk sırada yer alan maddenin ters madde olduğu ve bu maddenin formun orta sıralarında yer alması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bununla beraber değerlendirme kolaylığı açısından vizuel analog skala yerine maddelerin 0 ile 10 aralığında puanlandırılması uygun bulunmuştur (0: Hiç katılmıyorum, 10: Tamamen katılıyorum).

3.1.3. Avukatlara yönelik bilgi formu

Avukatlara yönelik bilgi formu, araştırmanın bağımlı değişkenleri üzerinde etkili olabilecek eğitim durumu ve mesleki deneyime ilişkin 10 sorudan oluşmaktadır. Mesleki deneyime ilişkin bölümde katılımcılara; staj harici fiili avukatlık yaptıkları süre, sırası ile en çok çalıştıkları üç hukuk alanı, ceza hukuku alanında hiç çalışıp çalışmadıkları, ceza hukuk alanında kaç dosyada görev aldıkları, hangi ceza hakimliği/ceza mahkemelerinde avukat olarak görev aldıkları, ceza yargılamasının soruşturma aşamasında hangi görevleri aldıkları, ceza yargılamasının kovuşturma aşamasında hangi görevleri aldıkları, CMK sisteminde görev alıp almadıkları, uzlaştırmacı olarak görev alıp almadıkları sorulmuştur. Bu soruların tamamı bağımlı değişken üzerinde bir etkisi olacağı düşünülerek sorulmamış olup, bir kısmı sadece katılımcı kitleyi tanımlamak amacıyla yöneltilmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Anket çalışması öncesinde katılımcılara, çalışmanın tamamen gönüllük esası ile gerçekleştirileceği ve verecekleri bilgilerin sadece bu çalışma kapsamında bilimsel araştırma amaçlı kullanılacağını içerir bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve katılımcıların onayı alınmıştır (EK - 1). Sosyodemografik bilgi formu ile cezalandırıcı tutum formu tek bir anket formu haline getirilerek öğrencilere elden dağıtılmıştır. Aynı form, avukatlara yönelik bilgi formu da eklenerek çevrimiçi olarak avukatlara uygulanmıştır. Çevrimiçi uygulama için Google Formlar kullanılmış olup, anket formunun başına bilgilendirilmiş onam formu konulmuştur. Oluşturulan anket formu, link olarak mail yoluyla paylaşılarak gerekli örneklem sayısına ulaşılmıştır.

3.3. Hipotezler

Çalışmada test edilen hipotezler şunlardır:

- 1. sınıf hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumlarının, 4. sınıf hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumlarına oranla daha cezalandırıcı olacağı yönünde anlamlı bir farklılık olacaktır.
- Mesleki deneyimi olan avukatların cezalandırmaya ilişkin tutumlarının, mesleki deneyimi olmayan hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumlarına oranla daha az cezalandırıcı olacağı yönünde anlamlı bir farklılık olacaktır.

3.4. Verilerin Analiz Yöntemi

Sürekli (nicel) değişkenlerin tanımlayıcı değerlendirmelerinde aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerler, kesikli (nitel) değerlerinkinde ise oranlar-yüzdelere kullanılmıştır. Çift değişkenli kıyaslamalarda önce verilerin “normal dağılıma uygunluğu” Shapiro-wilk testi ile değerlendirilmiştir. Uygun ikili kıyaslamalar Student’s t testi ile; normal dağılım sorunu olanlar non-parametrik Mann-Whitney testi ile gerçekleştirilmiştir. İki den fazla kümenin kıyaslandığı durumlarda ANOVA – analyse of variance – kullanılmıştır. Aynı anda bir nicel sonucu birden fazla nitelik ve niceliğin etkilenmesi konusu edildiğinde çok yönlü ANOVA – ANCOVA kullanılmıştır. Anlamlılık bulunması durumunda varyansların eş düzeyli olmasına bağlı olarak Tukey-b veya Games-Howell post-hoc çözümleri gerçekleştirilmiştir. Nitel değişkenlerin çapraz tablolardaki yargılamaları, tablodaki göz sayısına ve “beklenen değerlerin” durumuna göre, pearson ki-kare veya Fisher kesin olasılık testi ile yapılmıştır. İki değişkenli bağıntı çözümlerinde pearson bağıntı katsayısı “r” veya Spearman –r kullanılmıştır. Çok değişkenli lineer çözümler için ikili (dikotom) nitelikler de denkleme katılmış ve backward – geriye yönelik – yargılamalar gerçekleştirilmiştir. Anlamlılık sınırı $p < 0.05$ ön kabulüne rağmen yakın yüksek değerlerde ($0.05 < p < 0.10$) eğilimin yönüne doğru açıklamalar da gerçekleştirilebilmiştir. Değerlendirmeler SPSS istatistiksel çözümleme yazılımı V-18 ile gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

4.1. Öğrencilere Ait Bulgular

Tablo I: Katılımcıların cinsiyet özelliklerine göre dağılımı

		N	%
1. Sınıf	Erkek	43	44,3
	Kadın	54	55,7
	Toplam	97	100,0
4. Sınıf	Erkek	52	37,4
	Kadın	87	62,6
	Toplam	139	100

Tablo II: Katılımcıların yaş özelliklerine göre dağılımı

		N	min	max	Ort.	Ss
1. Sınıf	Erkek	43	18	22	19,77	,972
	Kadın	54	18	22	19,22	1,003
4. Sınıf	Erkek	52	21	30	22,81	1,415
	Kadın	87	20	29	22,46	1,421

Tablo III: Toplam skorun cinsiyetlere göre dağılımı

		N	min	max	Ortç	Ss
1. Sınıf	Erkek	43	41	114	81,49	21,247
	Kadın	54	30	118	71,41	17,592
4. Sınıf	Erkek	52	32	119	74,90	24,043
	Kadın	87	15	120	61,31	22,775

Tablo IV: Cinsiyetler bakımından yaş için normallik değerlendirmesi

		Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
1. Sınıf	Erkek	,385	43	,000	,298	43	,000
	Kadın	,199	54	,000	,878	54	,000
4. Sınıf	Erkek	,216	52	,000	,739	52	,000
	Kadın	,202	87	,000	,850	87	,000

Her iki düzeyde de cinsiyetlerin yaşlarının normal dağılmadığı görülmektedir.

Tablo V: Cinsiyetler bakımından toplam skor için normallik değerlendirmesi

		Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
1. Sınıf	Erkek	,115	43	,183	,946	43	,044
	Kadın	,143	54	,008	,922	54	,002
4. Sınıf	Erkek	,089	52	,200	,969	52	,184
	Kadın	,092	87	,068	,981	87	,214

Her iki düzeyde de cinsiyetlerde toplam skorların normal dağılmadığı görülmektedir.

Tablo VI: 1. sınıf yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları

	N	min	max	Ort.	Ss
Yaş	97	18	22	19,46	1,023
Toplam skor	97	30	118	75,88	19,842

Tablo VII: 1. sınıf cinsiyetlere göre yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları

		N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Yaş	Erkek	43	19,77	0,972	,148
	Kadın	54	19,22	1,003	,137
Toplam Skor	Erkek	43	81,49	21,247	3,240
	Kadın	54	71,41	17,592	2,394

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf erkek öğrencilerin yaşları ortalaması ile 1. sınıf kadın öğrencilerin yaşları ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş olsa da 6 aylık bir fark yaşamsal önem taşımamaktadır ($U=819.5$, $Z=-2.59$, $p=0.010$).

1. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor düzeyi ile 1. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=851$, $Z=-2.252$, $p=0.024$).

Tablo VIII: 4. sınıf yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları

	N	min	max	Ort.	Ss
Yaş	139	20	30	22,59	1,423
Toplam skor	139	15	120	66,40	24,092

Tablo IX: 4. sınıf cinsiyetlere göre yaş ve toplam skora ilişkin analiz sonuçları

		N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Yaş	Erkek	52	22,81	1,415	,196
	Kadın	87	22,46	1,421	,152
Toplam skor	Erkek	52	74,90	24,043	3,334
	Kadın	87	61,31	22,775	2,442

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf erkek öğrencilerin yaşları ortalaması ile 4. sınıf kadın öğrencilerin yaşları ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=1892$, $Z=-1.675$, $p=0.094$). 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skoru ile 4. sınıf kadın öğrencilerin toplam skoru arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=1552.5$, $Z=-3.089$, $p=0.002$). 1. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor düzeyi ile 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=932$, $Z=-1.391$, $p=0.164$). 1. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor düzeyi ile 4. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=1624.5$, $Z=-3.074$, $p=0.002$).

Tablo X: 1. sınıf öğrencilerinin cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,730	,725	15

Tablo XI: 1. sınıf öğrencileri için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları

	Ort.	Ss	N
S1	5,46	2,754	97
S2	3,39	3,121	97
S3	3,45	3,092	97
S4	5,67	3,197	97
S5	2,30	3,333	97
S6	2,32	2,775	97
S7	6,41	2,711	97
S8	3,95	3,312	97
S9	8,44	2,512	97
S10	5,79	2,940	97
S11	8,23	2,210	97
S12	7,18	2,598	97
S13	4,38	2,733	97
S14	4,20	3,111	97
S15	4,70	2,735	97

Tablo XII: 1. sınıf öğrencileri için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi

	Ort.	min	max	Aralık	max/min	Varyans	N
Item Ort.	5,058	2,299	8,443	6,144	3,673	3,709	15

Tablo XIII: 4. sınıf öğrencilerinin cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,819	,805	15

Tablo XIV: 4. sınıf öğrencileri için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları

	Ort.	Ss	N
S1	5,16	2,932	139
S2	2,46	3,121	139
S3	3,21	3,352	139
S4	4,85	2,499	139
S5	1,82	3,151	139
S6	1,40	2,193	139
S7	7,27	2,343	139
S8	3,36	3,589	139
S9	6,81	3,417	139
S10	5,22	2,965	139
S11	6,83	2,999	139
S12	5,73	3,028	139
S13	4,17	3,218	139
S14	3,85	3,266	139
S15	4,25	2,874	139

Tablo XV: 4. sınıf öğrencileri için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi

	Ort.	min	max	Aralık	max/min	Varyans	N of Items
Item Ort.	4,426	1,403	7,273	5,871	5,185	3,250	15

4.1.1. 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre analizleri

Tablo XVI: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre medeni durum dağılımı

		Bekar	Evli	Toplam
Erkek	N	42	1	43
	%	97,7	2,3	100,0
Kadın	N	54	0	54
	%	100,0	0,0	100,0
Toplam	N	96	1	97
	%	99,0	1,0	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, medeni durum dağılımı açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.443$).

Tablo XVII: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	33	10	43
	%	76,7	23,3	100,0
Kadın	N	42	12	54
	%	77,8	22,2	100,0
Toplam	N	75	22	97
	%	77,3	22,7	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, kendisinin suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.904$).

Tablo XVIII: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre yakınının suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	21	22	43
	%	48,8	51,2	100,0
Kadın	N	26	28	54
	%	48,1	51,9	100,0
Toplam	N	47	50	97
	%	48,5	51,5	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, bir yakının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.946$).

Tablo XIX: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre suç mağduriyeti korkusuna sahip olma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	19	24	43
	%	44,2	55,8	100,0
Kadın	N	18	36	54
	%	33,3	66,7	100,0
Toplam	N	37	60	97
	%	38,1	61,9	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.274$).

Tablo XX: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	35	8	43
	%	81,4	18,6	100,0
Kadın	N	48	6	54
	%	88,9	11,1	100,0
Toplam	N	83	14	97
	%	85,6	14,4	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, aile üyelerinden adli ceza alanlar ile almayanlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.297$).

Tablo XXI: 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	37	6	43
	%	86,0	14,0	100,0
Kadın	N	52	2	54
	%	96,3	3,7	100,0
Toplam	N	89	8	97
	%	91,8	8,2	100,0

1. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, mevcut yargılama sistemini adil bulanlar ile bulmayanlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.133$).

4.1.2. 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre analizleri

Tablo XXII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre medeni durum dağılımı

		Bekar	Evli	Toplam
Erkek	N	52	0	52
	%	100,0	0,0	100,0
Kadın	N	86	1	87
	%	98,9	1,1	100,0
Toplam	N	138	1	139
	%	99,3	0,7	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, medeni durum dağılımı açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.999$).

Tablo XXIII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	40	12	52
	%	76,9	23,1	100,0
Kadın	N	60	27	87
	%	69,0	31,0	100,0
Toplam	N	100	39	139
	%	71,9	28,1	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, kendisinin suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.312$).

Tablo XXIV: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre yakınının suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	23	29	52
	%	44,2	55,8	100,0
Kadın	N	43	44	87
	%	49,4	50,6	100,0
Toplam	N	66	73	139
	%	47,5	52,5	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, bir yakının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.553$).

Tablo XXV: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre suç mağduriyeti korkusuna sahip olma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	13	39	52
	%	25,0	75,0	100,0
Kadın	N	19	68	87
	%	21,8	78,2	100,0
Toplam	N	32	107	139
	%	23,0	77,0	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.668$).

Tablo XXVI: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	38	14	52
	%	73,1	26,9	100,0
Kadın	N	75	12	87
	%	86,2	13,8	100,0
Toplam	N	113	26	139
	%	81,3	18,7	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, aile üyelerinden adli ceza alanlar ile almayanlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.055$). Bu anlamsızlık, sınırda bir anlamsızlıktır.

Tablo XXVII: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	45	7	52
	%	86,5	13,5	100,0
Kadın	N	81	6	87
	%	93,1	6,9	100,0
Toplam	N	126	13	139
	%	90,6	9,4	100,0

4. sınıf öğrencilerinde cinsiyetler arasında, mevcut yargılama sistemini adil bulanlar ve bulmayanlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.235$).

4.1.3. Öğrencilerin toplam skor düzeyleri üzerinden değerlendirmeleri

Tablo XXVIII: 1. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	75	75,60	18,874	2,179
Evet	22	76,82	23,309	4,969

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf öğrencilerinde kendisinin suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.795$).

Tablo XXIX: 4. sınıf öğrencileri bakımından suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	100	65,56	23,596	2,360
Evet	39	68,54	25,511	4,085

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf öğrencilerinde kendisinin suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.534$).

Tablo XXX: 1. sınıf öğrencileri bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	47	73,55	18,164	2,650
Evet	50	78,06	21,250	3,005

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf öğrencilerinde, bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.280$).

Tablo XXXI: 4. sınıf öğrencileri bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	66	66,14	23,604	2,905
Evet	73	66,63	24,687	2,889

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf öğrencilerinde, bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.910$).

Tablo XXXII: 1. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyeti korkusunun toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	37	79,81	17,320	2,847
Evet	60	73,45	21,021	2,714

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf öğrencilerinde, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.110$).

Tablo XXXIII: 4. sınıf öğrencileri bakımında suç mağduriyeti korkusunun toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	32	68,16	19,853	3,510
Eve	107	65,87	25,282	2,444

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf öğrencilerinde, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.595$).

Tablo XXXIV: 1. sınıf öğrencileri bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	83	73,64	17,507	1,922
Evet	14	89,14	27,433	7,332

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf öğrencilerinde, aile üyelerinden adli ceza alanlar ile almayanların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.023$). Aile üyelerinden adli ceza alan öğrencilerin toplam skoru daha yüksektir.

Tablo XXXV: 4. sınıf öğrencileri bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	113	66,67	24,113	2,268
Evet	26	65,19	24,439	4,793

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf öğrencilerinde, aile üyelerinden adli

ceza alanlar ile almayanların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.781$).

Tablo XXXVI: 1. sınıf öğrencileri bakımından mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	89	74,46	19,697	2,088
Evet	8	91,63	14,599	5,161

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 1. sınıf öğrencilerinde, mevcut yargılama sistemini adil bulanlar ile bulmayanların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.023$).

Tablo XXXVII: 4. sınıf öğrencileri bakımından mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	126	65,61	24,084	2,146
Evet	13	74,00	23,745	6,586

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; 4. sınıf öğrencilerinde, mevcut yargılama sistemini adil bulanlar ile bulmayanların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0.243$).

4.1.4. Regresyon denklemi sorgulaması

Toplam skoru etkileyebilecek parametreler backward eliminasyon sistemi ile elenerek bu parametrelerin toplam skor üzerindeki gerçek etkisi araştırılmıştır. Başlangıçta sınıf, cinsiyet, yaş, medeni durum, yaşanmış suç mağduriyeti, yakının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti yaşama korkusu, aile üyelerinden adli ceza alan, mevcut yargılama sistemini adil bulma değişkenleri ile başlayan regresyon denklemi sorgulamamız, 7. model önerisinde $r=0.348$ ve tek başlarına etkin olabilecek 3 değişken ile sonlanmıştır.

Tablo XXXVIII: Regresyon denklemi sorgulaması 7. model önerisi

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
	B	Std. Error			
(Constant)	81,462	2,787		29,234	,000
Sınıf1041*	-8,793	2,864	-,189	-3,071	,002
Cinsiyet**	-11,371	2,900	-,244	-3,921	,000
Mevcut yargılama sistemini adil buluyor musunuz***	9,028	4,985	,113	1,811	,071

* 1. sınıf öğrencisi olma değeri “0”, 4. sınıf öğrencisi olma değeri ”1” ile ifade edilmektedir.

** Erkek olma değeri “0”, kadın olma değeri “1” ile ifade edilmiştir.

*** Mevcut yargılama sistemini adil bulmayanlar “0”, adil bulanlar “1” ile ifade edilmiştir.

Model önerisine göre; 4. sınıf öğrencisi olmanın, kadın olmanın ve mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Toplam skurun bilindiği durumlarda, bu parametreler kullanılarak %12 ($r=0.348$) ihtimalle cezalandırıcı tutum formu maddeleri kullanılmadan kişinin toplam skorunun tahmin edilebileceği ortaya çıkmıştır.

Toplam skor = $81.46 - 8.793 * (4. \text{ sınıf öğrencisi olmak}) - 11.371 * (\text{kadın olmak}) + 9.028 * (\text{mevcut yargılama sistemini adil bulmak})$

4.1.5. Aşırı yüksek sınırın sorgulanması

4. sınıfı profesyonel yaşama başlama noktası olarak ele alırsak, cinsiyetler arasında da her sınıfta anlamlı fark olduğu unutulmaksızın değerlendirmenin 4. Sınıf değerleri üzerinden, cinsiyetler için ayrı ayrı yapılması uygun bulunmuştur.

Tablo XXXIX: 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre toplam skor ortalamaları

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Erkek	52	74,90	24,043	3,334
Kadın	87	61,31	22,775	2,442

Toplam skor verileri normal dağılmadığı için parametrik yaklaşım yerine, kümelerin yüzdelik değerlendirmesi temel alınarak %95 percentilin üstten ve %5 percentilin alttan ayırım sınırları olarak düşünülmesi öngörülmüştür.

Tablo XL: 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor bakımından percentil dağılımı

		Percentil						
		5	10	25	50	75	90	95
Weighted Average	toplam	34,95	42,00	55,25	77,00	93,00	108,80	116,05
Tukey's Hinges	toplam			55,50	77,00	93,00		

4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor bakımından percentil dağılımına bakıldığında; 35 puan altı aşırı düşük, 35-55 puan arası sınırdaki düşük, 55-93 puan arası normal, 94-116 puan arası sınırdaki yüksek, 116 puan ve üstü aşırı yüksek olarak belirlenebilir. Aritmetik ortalama skor olan 74.90 yaklaşık %48 değere denk gelmektedir.

Tablo XLI: 4. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor bakımından percentil dağılımı

		Percentil						
		5	10	25	50	75	90	95
Weighted Average	toplam	24,60	32,80	48,00	58,00	77,00	91,20	102,20
Tukey's Hinges	toplam			48,00	58,00	77,00		

4. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor bakımından percentil dağılımına bakıldığında; 25 puan altı aşırı düşük, 25-48 puan arası sınırdaki düşük, 48-77 puan arası normal, 78-102 puan arası sınırdaki yüksek, 102 puan ve üstü aşırı yüksek olarak belirlenebilir. Aritmetik ortalama skor 61.31 yaklaşık %56 değere denk gelmektedir.

4.2. Avukatlar Ait Bulgular

Tablo XLII: Avukatların demografik özellikleri

		F	%
Cinsiyet	Erkek	96	54,5
	Kadın	80	45,5
	Toplam	176	100,0
Medeni durum	Bekar	35	19,9
	Evli	118	67,0
	Boşanmış	20	11,4
	Ayrı yaşıyor	3	1,7
	Toplam	176	100,0
Eğitim durumu	Lisans mezunu	108	61,4
	Yüksek lisans öğrencisi	17	9,7
	Yüksek lisans mezunu	36	20,5
	Doktora öğrencisi	10	5,7
	Doktora mezunu	5	2,8
	Toplam	176	100,0

Tablo XLIII: Avukatların cinsiyete göre medeni durum dağılımı

		Bekar	Evli	Boşanmış	Ayrı yaşıyor	Toplam
Erkek	N	14	75	7	0	96
	%	14,6	78,1	7,3	0,0	100,0
Kadın	N	21	43	13	3	80
	%	26,3	53,8	16,3	3,8	100,0
Toplam	N	35	118	20	3	176
	%	19,9	67,0	11,4	1,7	100,0

Bekar kadın avukat sayısı ile bekar erkek avukat arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.002$). Kadınlarda bekar sayısı erkeklere oran daha yüksektir.

Tablo XLIV: Avukatların cinsiyete göre eğitim durumu dağılımı

		Lisans mezunu	Yüksek lisans öğrencisi	Yüksek lisans mezunu	Doktora öğrencisi	Doktora mezunu	Toplam
Erkek	N	7	7	18	4	3	96
	%	66,6	7,3	18,8	4,2	3,1	100,0
Kadın	N	44	10	18	6	2	80
	%	55,0	12,5	22,5	7,5	2,5	100,0
Toplam	N	108	17	36	10	5	176
	%	61,4	9,7	20,5	5,7	2,8	100,0

Eğitim düzeylerine dağılım açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.486$).

Tablo XLV: Avukatların yaş aralığı

	N	min	max	Ort.	Ss
Yaş	176	28,00	73,00	41,4432	8,87547

Tablo XLVI: Avukatların cinsiyete göre yaş analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Erkek	96	43,0208	9,09596	,92835
Kadın	80	39,5500	8,26752	,92434

Yaş düzeylerine dağılım açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=2.62$, $df=174$, $p=0.009$). Kadın avukatların yaş ortalamasının erkek avukatların yaş ortalamasına göre üç buçuk yıl daha genç olduğu görülmüştür.

Tablo XLVII: Avukatların cinsiyete göre staj harici fiili avukatlık yaptıkları süre analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Erkek	96	16,9792	7,59914	,77558
Kadın	80	14,4500	8,50599	,95100

Kıdem sürelerine dağılım açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=2834$, $Z=-2.993$, $p=0.003$). Kadın avukatların staj harici fiili avukatlık yaptıkları sürenin ortalama olarak erkekler avukatlarındakinden iki buçuk yıl daha az olduğu görülmüştür.

Tablo XLVIII: Avukatların hangi öncelikle ceza hukukunda görev aldıkları

	F	%
Ceza hukuku alanında hiç çalışmayanlar	7	4,0
1. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışanlar	36	20,5
2. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışanlar	16	9,1
3. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışanlar	25	14,2
Öncelikli olarak ceza hukuku alanında çalışmayanlar	92	52,3
Toplam	176	100,0

Ceza hukuku alanında çalışan avukatların hangi mahkemelerde görev aldığına bakılmıştır. Avukatların birden fazla mahkemede görev aldığı anlaşılmıştır. Buna göre; ceza hukuku alanında çalışan avukatlar arasından; Sulh Ceza Hakimliğinde görev alma oranı %81.06, Asliye

Ceza Mahkemesinde görev alma oranı %97.63, Ağır Ceza Mahkemesinde görev alma oranı %87.57, Çocuk Mahkemesinde görev alma oranı %48.47, Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde görev alma oranı %45.56, İnfaz Hakimliğinde görev alma oranı %16.57, Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesinde veya Yargıtay Ceza Dairesinde görev alma oranı %33.73'tür.

Ceza hukuku alanında çalışan avukatlar soruşturma ve kovuşturma aşamasında hangi görev almaları bakımından da incelenmiştir. Buna göre; ceza hukuku alanında çalışan avukatlar arasından; soruşturma aşamasında şüpheli müdafii olarak görev alma oranı %87.57, suça sürüklenen çocuk müdafii olarak görev alma oranı %59.17, müşteki vekili olarak görev alma oranı %94.08, mağdur vekili olarak görev alma oranı %69.82'dir. Ceza hukuku alanında çalışan avukatlar arasından kovuşturma aşamasında sanık müdafii olarak görev alma oranı 69.23, mağdur vekili olarak görev alma oranı %56.80, katılan vekili olarak görev alma oranı ise %92.90'dır.

Tablo XLIX: Avukatların görev aldıkları ceza dosyası sayısına göre dağılım

	F	%
Görev almadım	7	4,0
1-10	22	12,5
11-25	25	14,2
26-50	30	17,0
51-100	33	18,8
101 ve üzeri	59	33,5
Toplam	176	100,0

Tablo L: Avukatların CMK sisteminde görev alma dağılımı

	F	%
Hayır	87	49,4
Evet	89	50,6
Toplam	176	100,0

Tablo LI: Avukatların uzlaştırmacı olarak görev alma dağılımı

	F	%
Hayır	142	80,7
Evet	34	19,3
Toplam	176	100,0

Tablo LII: Avukatların cinsiyete göre hangi öncelikle ceza hukuku alanında görev aldıkları dağılımı

			1. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışmayanlar	2. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışanlar	3. derece ağırlıkla ceza hukuku alanında çalışanlar	Öncelikli olarak ceza hukuku alanında çalışmayanlar	Toplam
Erkek	N	2	21	11	13	49	96
	%	2,1	21,9	11,5	13,5	51,0	100,0
Kadın	N	5	15	5	12	43	80
	%	6,3	18,8	6,3	15,0	53,8	100,0
Toplam	N	7	36	16	25	92	176
	%	4,0	20,5	9,1	14,2	52,3	100,0

Avukatların hangi öncelikle ceza hukukunda çalıştıkları hususunda, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.461$).

Tablo LIII: Avukatların cinsiyete göre görev aldıkları ceza dosyası sayısı dağılımı

		Görev almadım	1-10	11-25	26-50	51-100	101 ve üzeri	Toplam
Erkek	N	2	9	12	15	19	39	96
	%	2,1	9,4	12,5	15,6	19,8	40,6	100,0
Kadın	N	5	13	13	15	14	20	80
	%	6,3	16,3	16,3	18,8	17,5	25,0	100,0
Toplam	N	7	22	25	30	33	59	176
	%	4,0	12,5	14,2	17,0	18,8	33,5	100,0

Avukatların görev aldıkları ceza dosyası sayısında, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.178$).

Tablo LIV: Avukatların cinsiyete göre CMK sisteminde görev alma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	44	52	96
	%	45,8	54,2	100,0
Kadın	N	43	37	80
	%	53,8	46,3	100,0
Toplam	N	87	89	176
	%	49,4	50,6	100,0

Avukatların CMK sisteminde görev alma düzeylerinde, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.364$).

Tablo LV: Avukatların cinsiyete göre uzlaştırmacı olarak görev alma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	85	11	96
	%	88,5	11,5	100,0
Kadın	N	57	23	80
	%	71,3	28,8	100,0
Toplam	N	142	34	176
	%	80,7	19,3	100,0

Avukatların uzlaştırmacı olarak görev alma düzeylerinde, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.007$). Kadınlar arasında uzlaştırmacı olarak görev almış avukat sayısı erkeklere oranla daha yüksektir.

Tablo LVI: Avukatların toplam skor analizi

	N	min	max	Ort.	Ss
Toplam skor	176	10,00	135,00	71,8466	25,41865

Tablo LVII: Avukatların cinsiyete göre toplam skor analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Erkek	96	75,1042	25,63611	2,61647
Kadın	80	67,9375	24,75006	2,76714

Avukatların toplam skor düzeylerinde, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=3256$, $Z=-1.735$, $p=0.083$).

Tablo LVIII: Avukatların cezalandırıcı tutum ölçeği güvenilirlik değerlendirmesi

Cronbach's Alpha Based on		
Cronbach's Alpha	Standardized Items	N of Items
,874	,874	15

Tablo LVIX: Avukatlar için cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin analiz sonuçları

	Ort.	Ss	N
s1	6,0000	2,62733	176
s2	2,6875	3,16752	176
s3	2,5511	3,19780	176
s4	4,5568	3,12906	176
s5	2,2386	3,37214	176
s6	1,0625	2,04843	176
s7	2,5511	2,62900	176
s8	4,6477	3,71265	176
s9	7,2159	3,41910	176
s10	5,8409	3,13099	176
s11	8,2898	2,69414	176
s12	5,6080	3,01231	176
s13	4,7330	3,39449	176
s14	4,5511	3,60439	176
s15	4,4148	2,93036	176

Tablo LX: Avukatlar için tüm cezalandırıcı tutum ölçeği maddelerinin genel ortalama düzeyi

Ort.	Varyans	Ss	N (item)
66,9489	783,100	27,98393	15

Tablo LXI: Avukatların eğitim düzeyinin toplam skor düzeyine etkisinin analizi

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2752,981	4	688,245	1,061	,378
Within Groups	110312,447	170	648,897		
Total	113065,429	174			

Avukatların eğitim düzey kümeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.378$).

Tablo LXII: Avukatların toplam skorunun eğitim düzeylerine göre dağılımı

	Eğitim Durumu	N	Subset for alpha = .05
Tukey B(a,b)	Yüksek lisans öğrencisi	17	60,2941
	Lisans mezunu	107	72,4860
	Yüksek lisans mezunu	36	73,5556
	Doktora mezunu	5	74,6000
	Doktora öğrencisi	10	77,3000

Tablo LXIII: Avukatların yaş, cinsiyet, cinsiyet-eğitim düzeyi ara etkileşimi varyans analizi

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	9401,940(a)	11	854,722	1,352	,200
Intercept	51123,824	1	51123,824	80,877	,000
Yaş	2810,986	1	2810,986	4,447	,036
Cinsiyet	1029,622	1	1029,622	1,629	,204
Eğitim düzeyi	3393,189	5	678,638	1,074	,377
Cinsiyet*eğitim d.	1440,239	4	360,060	,570	,685
Error	103666,918	164	632,115		
Total	1021569,000	176			
Corrected Total	113068,858	175			

Varyans analizi sonucunda avukatların toplam skoruna etkisi olabilecek tek değişkenin yaş olduğu anlaşılmaktadır ($p=0.036$). Cinsiyet, eğitim ve cinsiyet-eğitim düzeyi ara etkileşiminin toplam skor üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

Tablo LXIV: Avukatların ceza hukuku alanında çalışmalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirilmesi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	7	70,0000	18,17507	6,86953
Evet	168	71,9345	25,78797	1,98959

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; ceza hukuk alanında çalışmayan avukatlar ile ceza hukuku alanında çalışan avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.845$).

Tablo LXV: Avukatların CMK sisteminde görev almalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirilmesi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	86	74,3837	26,20695	2,82597
Evet	89	69,4157	24,68152	2,61624

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; CMK sisteminde görev almayan avukat ile CMK sisteminde görev alan avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.197$).

Tablo LXVI: Avukatların uzlaştırmacı olarak görev almalarına ilişkin toplam skor düzeylerinin değerlendirilmesi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	142	73,4577	25,51918	2,14152
Evet	34	65,1176	24,20714	4,15149

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; uzlaştırmacı olarak görev almayan avukatlar ile uzlaştırmacı olarak görev alan avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.041$). Uzlaştırmacı olarak görev alan avukatların toplam skor düzeylerinin, uzlaştırmacı olarak görev almayan avukatların toplam skor düzeyinden daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Tablo LXVII: Avukatların toplam skorunun ceza hukuku alanında aldıkları dosya sayısı kümelerine göre dağılımı

	N	Subset for alpha = .05
Tukey B(a,b) 101 ve üzeri	59	66,9322
51-100	33	68,7273
Görev almadım	7	70,0000
26-50	30	73,9000
1-10	22	75,4545
11-25	25	82,4400

Avukatların ceza hukuku alanında aldıkları dosya sayısına ilişkin kümelerin, toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.171$).

Tablo LXVIII: Avukatların cinsiyete göre suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	38	58	96
	%	39,6	60,4	100,0
Kadın	N	32	48	80
	%	40,0	60,0	100,0
Toplam	N	70	106	176
	%	39,8	60,2	100,0

Suç mağduriyeti yaşamadığını söyleyen avukatlar ve suç mağduriyeti yaşadığını söyleyen avukatlar arasında, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.995$).

Tablo LXIX: Cinsiyete göre avukatların yakınlarının suç mağduriyeti yaşama dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	23	73	96
	%	24,0	76,0	100,0
Kadın	N	25	55	80
	%	31,3	68,8	100,0
Toplam	N	48	128	176
	%	27,3	72,7	100,0

Yakınlarının suç mağduriyeti yaşamadığını söyleyen avukatlar ve yakınlarının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyen avukatlar arasında, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.279$).

Tablo LXX: Cinsiyete göre avukatların suç mağduriyeti yaşamaktan korkma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	30	66	96
	%	31,3	68,8	100,0
Kadın	N	16	64	80
	%	20,0	80,0	100,0
Toplam	N	46	130	176
	%	26,1	73,9	100,0

Suç mağduriyeti yaşamaktan korkmayan ve suç mağduriyeti yaşamaktan korkan avukatlar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.091$).

Tablo LXXI: Cinsiyete göre avukatların aile üyelerinden adli ceza alma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	83	13	96
	%	86,5	13,5	100,0
Kadın	N	73	7	80
	%	91,3	8,8	100,0
Toplam	N	156	20	176
	%	88,6	11,4	100,0

Aile üyelerinden adli ceza almayan avukatlar ve aile üyelerinden adli ceza alan avukatların arasında, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.319$).

Tablo LXXII: Cinsiyete göre avukatların mevcut yargılama sistemini adil bulma dağılımı

		Hayır	Evet	Toplam
Erkek	N	88	8	96
	%	91,7	8,3	100,0
Kadın	N	80	0	80
	%	100,0	0,0	100,0
Toplam	N	168	8	176
	%	95,5	4,5	100,0

Mevcut yargılama sistemini adil bulmayan avukatlar ve mevcut yargılama sistemini adil bulan avukatlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.008$). Kadın avukat arasında mevcut yargılama sistemini adil bulan kimse olmadığı görülmektedir. Erkek avukatlar arasında mevcut yargılama sistemini adil bulan %8’lik bir kısım olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo LXXIII: Avukatlar bakımından suç mağduriyetinin toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	70	75,0429	26,42761	3,15870
Evet	106	69,7358	24,62879	2,39216

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; suç mağduriyeti yaşamadığını söyleyen avukatlar ile suç mağduriyeti yaşadığını söyleyen avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=3305$, $Z= -1,224$, $p=0.221$).

Tablo LXXIV: Avukatlar bakımından bir yakınının suç mağduriyeti yaşamasının toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	48	77,7708	26,45529	3,81849
Evet	128	69,6250	24,75995	2,18849

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; bir yakınının suç mağduriyeti yaşamadığını söyleyen avukatlar ile bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyen avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=2548.50$, $Z=-1.739$, $p=0.082$).

Tablo LXXV: Avukatlar bakımından suç mağduriyeti yaşamaktan korkmanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	46	73,4130	24,33158	3,58750
Evet	130	71,2923	25,86112	2,26817

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; suç mağduriyeti yaşamaktan korkmadığını söyleyen avukatlar ile suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyen avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=2906.50$, $Z=-0.281$, $p=0.779$).

Tablo LXXVI: Avukatlar bakımından aile üyelerinden adli ceza almanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	156	72,8526	24,64975	1,97356
Evet	20	64,0000	30,34885	6,78621

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; aile üyelerinden adli ceza almayan avukatlar ile aile üyelerinden adli ceza alan avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=1244$, $Z=-1.473$, $p=0.141$).

Tablo LXXVII: Avukatlar bakımından mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor düzeyine etkisi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
Hayır	168	70,7679	25,11816	1,93791
Evet	8	94,5000	22,05189	7,79652

Parametrik olmayan kıyaslama yöntemine göre; mevcut yargılama sistemini adil bulmayan avukatlar ile mevcut yargılama sistemini adil bulan avukatların toplam skor düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U= 321$, $Z=-2.493$, $p=0.013$). Mevcut yargılama sistemini adil bulmayan avukatların toplam skor düzeyi, mevcut yargılama sistemini adil bulan avukatlara oranla daha düşüktür.

Tablo LXXVIII: Avukatların belirli yaş aralıklarına dağılımı

	F	%
28-34	40	22,7
35-44	89	50,6
45-54	30	17,0
55+	17	9,7
Toplam	176	100,0

Tablo LXXIX: Avukatların cinsiyete göre belirli yaş aralıklarına dağılımı

		28-34	35-44	45-54	55+	Toplam
Erkek	N	15	52	18	11	96
	%	15,6	54,2	18,8	11,5	100,0
Kadın	N	25	37	12	6	80
	%	31,3	46,3	15,0	7,5	100,0
Toplam	N	40	89	30	17	176
	%	22,7	50,6	17,0	9,7	100,0

Avukatların cinsiyetler arasında söz konusu yaş aralıklarına dağılımı bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.098$).

Tablo LXXX: Yaş aralıkları bakımından toplam skor analizi

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4954,084	3	1651,361	2,627	,052
Within Groups	108114,774	172	628,574		
Total	113068,858	175			

Avukatların belirli yaş aralıkları bakımından toplam skor düzeyleri arasında sınırda bir anlamlılık gözlenmektedir ($p=0.052$). Hangi yaş aralık kümesinin farklı olduğu sorgulanmıştır. Post hoc testleri sonucunda 35-44 yaş aralığı ile 55+ yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.027$).

Tablo LXXXI: Avukatların belirli yaş aralıklarına göre toplam skor dağılımı

		N	Subset for alpha = .05	
			1	2
Tukey B(a,b)	55+	17	58,7059	
	45-54	30	67,2000	67,2000
	28-34	40	72,2000	72,2000
	35-44	89		75,7640

4.2.1. Regresyon denklemi sorgulaması

Toplam skoru etkileyebilecek parametreler backward eliminasyon sistemi ile elenerek bu parametrelerin toplam skor üzerindeki gerçek etkisi araştırılmıştır. Başlangıçta CMK sisteminde görev alma, eğitim durumu, medeni durum, uzlaştırmacı olarak görev alma, ceza hukuku alanında çalışmış olma ve yaş değişkenleri ile başlayan regresyon denklemi sorgulaması, 6. model önerisinde uzlaştırmacı olarak görev alma değişkeni için $p=0.086$ değeri ile son bulmuştur. $p>0.05$ olmasına rağmen, uzlaştırmacı olarak görev alma değişkeninin toplam skoru düşürmede etkisi olabileceği görülmüştür.

Tablo LXXXII: Regresyon denklemi sorgulaması 6. model önerisi

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
	B	Std. Error			
(Constant)	84,075	12,759		6,590	,000
Uzlaştırmacı olarak görev alma	-8,340	4,826	-,130	-1,728	,086

Tablo LXXXIII: Regresyon bağıntı katsayı analizi

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,345(a)	,119	,082	24,35434
2	,344(b)	,119	,087	24,28280
3	,339(c)	,115	,089	24,26499

Toplam skoru etkileyebilecek başka parametrelerle yeni bir backward eliminsayonu yapılmıştır. Başlangıçta mevcut yargılama sistemini adil bulma, staj harici fiili avukatlık yapılan süre, suç mağduriyeti yaşama, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti yaşamaktan korkma, aile üyelerinden adli ceza alma ve cinsiyet değişkenleri ile başlayan regresyon denklemi sorgulaması 3. model önerisinde tek başlarına etkin olabilecek 5 değişken ile sonlanmıştır.

Tablo LXXXIV: Regresyon denklemi sorgulaması 3. model önerisi

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error			
(Constant)	88,181	5,469		16,122	,000
Staj harici fiili avukatlık yapılan süre	-,422	,231	-,135	-1,828	,069
Cinsiyet	-7,398	3,809	-,145	-1,942	,054
Bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması	-8,313	4,153	-,146	-2,002	,047
Aile üyelerinden adli ceza alma	-11,729	5,869	-,147	-1,998	,047
Mevcut yargılama sistemini adil bulma	24,064	9,131	,198	2,636	,009

Bu iki yaklaşımda elde edilen ve toplam skor üzerinde etkili olduğu görülen özellikler bir araya getirilerek yeni bir regresyon denklemi elde edilmeye çalışılmıştır. Başlangıçta cinsiyet, staj harici fiili avukatlık yapılan süre, uzlaştırmacı olarak görev alma, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması, mevcut yargılama sistemini adil bulma ve aile üyelerinden adli ceza alma değişkenleri ile başlayan regresyon denklemi sorgulaması 2. model önerisinde tek başlarına etkin olabilecek 5 değişken ile sonlanmıştır.

Tablo LXXXV: Regresyon denklem sorgulaması 2. model önerisi

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error			
(Constant)	88,181	5,469		16,122	,000
Cinsiyet*	-7,398	3,809	-,145	-1,942	,054
Staj harici fiili avukatlık yapılan süre**	-,422	,231	-,135	-1,828	,069
Bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması***	-8,313	4,153	-,146	-2,002	,047
Mevcut yargılama sistemini adil bulma****	24,064	9,131	,198	2,636	,009
Aile üyelerinden adli ceza alma*****	-11,729	5,869	-,147	-1,998	,047

* Erkek olma değeri “0”, kadın olma değeri “1” ile ifade edilmiştir.

** Staj harici fiili avukatlık yapılan süre yıl olarak

*** Bir yakını suç mağduriyeti yaşamayanlar “0”, yaşayanlar “1” ile ifade edilmiştir.

**** Mevcut yargılama sistemini adil bulmayanlar “0”, adil bulanlar “1” ile ifade edilmiştir.

*****Aile üyelerinden adli ceza almayanlar “0”, alanlar “1” ile ifade edilmiştir.

Model önerisine göre; kadın olmanın, staj harici fiili avukatlık süresinin, yakınının suç mağduriyeti yaşamasının, aile üyelerinden adli ceza alan olmasının, mevcut yargılama sistemini adil bulmanın toplam skor üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Toplam skoru bilindiği durumlarda, bu parametreler kullanılarak %11.5 ($r=0.339$) ihtimalle cezalandırıcı tutum formu maddeleri kullanılmadan kişinin toplam skorunun tahmin edilebileceği ortaya çıkmıştır.

Toplam skor = $88.18 - 7.39 * (\text{kadın olmak}) - 0.422 * (\text{staj harici fiili avukatlık süresi}) - 8.31 * (\text{yakınının suç mağduriyeti yaşaması}) - 11.72 * (\text{aile üyelerinden ceza almış olan}) + 24.06 * (\text{mevcut yargılama sistemini adil bulmak})$

4.2.2. Aşırı yüksek sınırın sorgulanması

Toplam skor verileri normal dağılmadığı için parametrik yaklaşım yerine, kümelerin yüzdelik değerlendirmesi temel alınarak %95 percentilin üstten ve %5 percentilin alttan ayırım sınırları olarak düşünülmesi öngörülmüştür.

Tablo LXXXVI: Avukatların toplam skor bakımından percentil dağılımı

		Percentil						
		5	10	25	50	75	90	95
Weighted Average	toplam	18,00	30,70	50,00	66,00	88,75	104,60	115,00
Tukey's Hinges	toplam			50,00	66,00	88,50		

Avukatların toplam skor bakımından percentil dağılımına bakıldığında; 18 puan altı aşırı düşük, 19-50 puan arası sınırdaki düşük, 50-89 puan arası normal, 90-114 puan arası sınırdaki yüksek, 115 puan ve üstü aşırı yüksek olarak belirlenebilir. Aritmetik ortalama skor 71.85 yaklaşık %54,5 değere denk gelmektedir.

4.3. Öğrenciler ile Avukatların Kıyaslamaları

Tablo LXXXVII: 1. sınıf öğrencileri, 4. sınıf öğrencileri ve avukatların toplam skor analizi

	N	Ort.	Ss	min	max
1. sınıf	97	75,88	19,842	30	118
4. sınıf	139	66,40	24,092	15	120
Avukatlar	176	71,85	25,419	10	135
Genel	412	70,96	23,980	10	135

ANOVA yöntemi kullanılarak katılımcı kümeleri arasında toplam skor düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.009$). Hangi kıyas kümesinin farklı olduğu sorgulanmıştır. Post hoc testleri sonucunda 1. sınıf öğrencilerinin toplam skor düzeyi ile 4. sınıf öğrencilerinin toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.003$).

Tablo LXXXVIII: Kıyas kümelerinin birbirleri ile ilişkilerinin analizi

	Küme	Küme	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Games-Howell	1. sınıf	4. sınıf	9,481	2,870	,003
		Avukatlar	4,030	2,780	,317
	4. sınıf	1. sınıf	-9,481	2,870	,003
		Avukatlar	-5,451	2,801	,128
	Avukatlar	1. sınıf	-4,030	2,780	,317
		4. sınıf	5,451	2,801	,128

Eğer 1. sınıfı göz önünde bulundurmadan, 4. sınıftan avukatlığa geçişimleri kabaca irdelersek;

Tablo LXXXIX: 4. sınıf öğrencileri ile avukatların toplam skor analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
4. sınıf öğrencileri	139	66,40	24,092	2,043
Avukatlar	176	71,85	25,419	1,916

T-testi ile yapılan kıyaslamaya göre; 4. sınıf öğrencilerinin ve avukatların toplam skor düzeyleri arasında sınırda bir anlamsızlık görülmektedir ($t=1.93$, $df=313$, $p=0.54$).

Tablo XC: 4. sınıf erkek öğrenciler ile erkek avukatların toplam skor analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
4. sınıf erkek	52	74,90	24,043	3,334
Avukat erkek	96	75,10	25,636	2,616

T-testi ile yapılan kıyaslamaya göre; 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor düzeyi ile erkek avukatların toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=-0.046$, $df=146$, $p=0.963$).

Tablo XCI: 4. sınıf kadın öğrenciler ile kadın avukatların toplam skor analizi

	N	Ort.	Ss	Ss Hata Ort.
4. sınıf kadın	87	61,31	22,775	2,442
Avukat kadın	80	67,94	24,750	2,767

T-testi ile yapılan kıyaslamaya göre; 4. Sınıf kadın öğrencilerin toplam skor düzeyi ile kadın avukatların toplam skor düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=-1.802$, $df=165$, $p=0.073$).

5. Tartışma

5.1. Öğrencilere Ait Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışmaya katılan toplam öğrenci sayısı 236'dır. Bu öğrencilerden 97'si 1. sınıf öğrencisi, 139'u ise 4. sınıf öğrencisidir. Değerlendirmeler, her bir sınıf düzeyi içinde ayrı ayrı ve genelde sınıf düzeyleri arasında olacak şekilde yapılacaktır.

1. sınıf öğrencisi katılımcıların demografik özelliklerine bakacak olursak; katılımcıların %44.3'ü erkek, %55.7'si kadındır. Katılımcılar 18-22 yaş aralığındadır. Medeni durum açısından bakıldığında ise katılımcılardan sadece bir kişinin evli olduğu, kalan 96 katılımcının bekar olduğu görülmüştür. 4. sınıf öğrencisi katılımcıların demografik özelliklerine bakacak olursak; katılımcıların %37.4'ü erkek, %62.6'sı kadındır. Katılımcılar 20-30 yaş aralığındadır. Medeni durum açısından bakıldığında ise katılımcılardan sadece bir kişinin evli olduğu, kalan 138 katılımcının bekar olduğu görülmüştür. Hem 1. sınıf öğrencisi katılımcılarda, hem 4. sınıf öğrencisi katılımcılarda sadece birer kişinin evli olduğu göz önüne alındığında, çalışmada medeni durumun öğrencilerin cezalandırıcı tutumlarına etkisi değerlendirilemeyecektir.

Katılımcıların yaş ortalamaları bakımından cinsiyetler arasında bir farklılık bulunup bulunmadığı sınıflara göre değerlendirilmiştir. 1. sınıf erkek öğrenciler ile 1. sınıf kadın öğrenciler arasında istatistiksel açıdan bir farklılık bulunmuştur; ancak bu farklılık yaşa vurulduğunda 6 aylık bir zamana denk gelmektedir. Ortalama yaşam süresi göz önüne alındığında 6 aylık bir farkın yaşamsal bir önem taşımadığı ortadadır. 4. sınıf erkek öğrenciler ile 4. sınıf kadın öğrenciler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Toplam skor değerlendirmeleri sınıflar arasında da yapılacağı için yaş sadece tanımlayıcı bilgi olarak veriler arasında yer alacaktır.

Katılımcıların toplam skor düzeyleri, cinsiyete göre sınıflar içinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; 1. sınıf erkek öğrencilerinin toplam skor düzeyi, 1. sınıf kadın öğrencilerin toplam skor düzeyinden daha yüksek çıkmıştır. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Aynı şekilde 4. sınıf erkek öğrencilerinin toplam skor düzeyi, 4. sınıf kadın öğrencilerinin toplam skor düzeyinden yüksek çıkmıştır. Bu fark da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar cinsiyetin, cezalandırıcı tutum üzerinde etkili bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmada erkek öğrencilerin, sınıf fark etmeksizin kadın öğrencilere oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergilediği görülmüştür.

Cinsiyetlere göre sınıflar arası toplam skor düzeylerine bakıldığında; 1. sınıf erkek öğrenciler ile 4. sınıf erkek öğrencilerin toplam skor düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Ancak iki skor düzeyine bakıldığında erkekler öğrencilerin 1. sınıftan 4. sınıfa kadar geçen sürede cezalandırıcı tutumlarında yumuşama eğilimi olduğunu söylemek mümkündür. 1. sınıf kadın öğrenciler ile 4. sınıf kadın öğrenciler arasında toplam skor düzeyi bakımından anlamlı farklılık bulunmuştur. Erkek öğrencilerin aksine kadın öğrencilerin 1. sınıftan 4. sınıfa kadar geçen sürede cezalandırıcı tutumlarının yumuşadığı sadece eğilim olarak kalmamış, istatistiksel olarak da kanıtlanmıştır.

Toplam skoru etkileyebileceği düşünülen ikincil değişkenler, öncelikle cinsiyetler arasında değerlendirilmiştir. 1. sınıf erkek öğrencilerin %23.3'ü, kadın öğrencilerin ise %22.2'si suç mağduriyeti yaşadıklarını beyan ederken; 4. sınıf erkek öğrencilerin %23.1'i, kadın öğrencilerin ise %31'i suç mağduriyeti yaşadıklarını beyan etmiştir. Cinsiyetler arasında suç mağduriyeti bakımından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. 1. sınıf erkek öğrencilerin %51.2'si, kadın öğrencilerin ise %51.9'u bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söylerken; 4. sınıf erkek öğrencilerin %55.8'i, kadın öğrencilerin ise %50.6'sı bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söylemiştir. Suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler %20'li seviyelerdeyken, bir yakınının suç

mağduriyeti yaşadığını söyleyenler %50'li seviyelerde seyretmektedir. Bu durum katılımcıların, kendi yaşadıkları suç mağduriyeti konusunda yeterince dürüst davranıp davranmadıklarını düşündürmektedir. Bununla beraber, 4. sınıf öğrencilerinin suç mağduriyeti yaşamak için daha fazla zamanları olmasına rağmen yüzdeler, erkekler bakımından çok büyük bir değişim göstermemektedir. Bununla beraber kadın öğrencilerin suç mağduriyeti yaşama yüzdeleri, 1. sınıftan 4. sınıfa kadar geçen sürede yaklaşık %9'luk bir artış göstermiştir. Bu da ceza adalet sistemimizde kadınların erkeklere oranla daha fazla suç mağduru olarak karşımıza çıkmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

1. sınıf erkek öğrencilerin %55.8'i, kadın öğrencilerin ise %66.7'si suç mağduriyeti yaşamaktan korktuklarını beyan ederken; 4. sınıf erkek öğrencilerin %75'i, kadın öğrencilerin ise %78.2'si suç mağduriyeti yaşamaktan korktukların beyan etmiştir. Hem erkek öğrenciler, hem de kadın öğrenciler açısından 1. sınıftan 4. sınıfa kadar geçen sürede öğrencilerin suç mağduriyeti yaşama korkularının arttığı söylenebilir. Tabii ki bu katılımcıları suç korkusunun varlığını ölçek yardımıyla değerlendirmek daha anlamlı sonuçlar doğuracaktır. Ancak unutulmamalıdır ki; suç korkusu ölçeklerinin de tek başına suç korkusunun nedenini ortaya koyamadığı eleştirileri mevcuttur. Çalışmada katılımcılara yöneltilen suç mağduriyeti yaşama korkusunun, katılımcıların bu konuda endişelerini görmek adına önem teşkil etmiştir.

1. sınıf erkek öğrencilerin %18.6'sı, kadın öğrencilerin %11.1'i aile üyeleri arasından adli ceza alan olduğunu söylerken; 4. sınıf erkek öğrencilerin %26.9'u, kadın öğrencilerin ise %13.8'i aile üyeleri arasından adli ceza alan olduğunu söylemiştir. 1. sınıftan 4. Sınıfa kadar geçen sürede aile üyeleri arasında adli ceza alanların sayısı çok fazla olmamakla birlikte bir artış göstermiştir. Bunun sebebi olarak arada geçen süre gösterilebilir. Ancak yine de 3-4 yıllık bir sürede toplam yüzdeler üzerinden değerlendirme yapıldığında, aile üyeleri arasından ceza alma

oranının %37'lik bir artış gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bu kadar kısa süre içinde bu oranda bir artış, suç oranlarının ne kadar hızlı bir şekilde arttığını da göstermektedir.

1. sınıf erkek öğrencilerin %14'ü, kadın öğrencilerin ise %3.7'si mevcut yargılama sistemini adil buluyorken, 4. sınıf erkek öğrencilerin %13.5'i, kadın öğrencilerin ise %6.9'u mevcut yargılama sistemini adil bulmaktadır. Beklenenin aksine 1. sınıftan 4. sınıfa kadar alınan hukuk eğitiminin erkek öğrencilerin mevcut yargılama sistemini adil bulup bulmamaları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ancak erkek öğrencilerin aksine alınan hukuk eğitimi, kadın öğrencilerin mevcut yargılama sistemini adil bulma oranını yaklaşık olarak %86 oranında arttırmıştır.

Yukarıda değinilen değişkenler toplam skor düzeylerine etkileri bakımından değerlendirilirken, değerlendirmeler cinsiyet ayrımı olmaksızın sınıflara göre yapılmıştır. Söz konusu değişkenler açısından 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olan süre önem arz edebileceği için bu değerlendirmelerin ayrıca sınıf düzeyleri arasında yapılması uygun bulunmamıştır.

1. sınıf öğrencileri arasında suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri birbirine çok yakın çıkmıştır. Aynı şekilde 4. sınıf öğrencileri arasında suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeylerinde de önemli bir farklılık gözlemlenmemiştir.

1. sınıf öğrencileri arasında bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenler arasında toplam skor düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamasa da yakını suç mağduriyeti yaşayanların, yaşamayanlara oranla daha sert bir cezalandırıcı tutum sergileme eğilimi içinde olduğu söylenebilir. Buna karşın 4. sınıf öğrencileri arasında bir yakınının suç mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ile yaşamadığını söyleyenlerin toplam skor düzeyleri birbirine çok yakın çıkmıştır.

1. sınıf öğrencileri arasında suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenler arasında toplam skor düzeyindeki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak suç mağduriyeti yaşamaktan korkmadığını söyleyenlerin, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenlere göre daha cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilimi içinde olduğu söylenebilir. 4. sınıf öğrencileri arasında suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenler ile korkmadığını söyleyenler arasında toplam skor düzeyinde de istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak 1. sınıf öğrencilerinde olduğu kadar belirgin olmasa da 4. sınıf öğrencilerinde de suç mağduriyeti yaşamaktan korkmadığını söyleyenlerin, suç mağduriyeti yaşamaktan korktuğunu söyleyenlere oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilimi içinde oldukları kabul edilebilir. Bu çalışmada elde edilen bulguların aksine, Costelloe ve arkadaşlarının (2009), cezalandırıcı tutumlar üzerine yaptıkları çalışmada suç mağduriyeti yaşama endişesi olan kişilerin daha cezalandırıcı bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Taylor ve arkadaşları (1979) ise çalışmalarında suç korkusunun her suç tipi için cezalandırıcı tutum üzerinde etkili olmayacağı göstermiştir. Bu sebeple suç mağduriyeti korkusu veya endişesinin cezalandırıcı tutum üzerindeki etkisinden bahsedebilmek için belirli suç tipleri üzerinden bir çalışma yapılması bu konuda daha verimli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır.

Suç mağduriyeti yaşamak, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması ve suç mağduriyeti korkusu, ölçülmesi kolay olmayan değişkenlerdir. Bu değişkenler hakkında çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. Ancak her bireyin bu değişkenler bakımından farklı tepkiler geliştirebileceği göz ardı edilmemelidir. Aynı suçtan mağdur olan kişiler, yaşadıkları mağduriyet sonrasında farklı tepkiler verebilirler. Bu yüzden her ne kadar bu değişkenlere yönelik sorular çalışma esnasında katılımcılara yöneltilmiş olsa da alınan sonuçların ancak eğilim belirleme yönünde yardımcı olacağı unutulmamalıdır. Senaryo çalışmaları ile yürütülen araştırmalar bu değişkenlerle daha verimli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır.

Bu değişkenler üzerine yapılacak çalışmalarda öfke de bir değişken olarak ele alınabilir. Zira suç mağduriyeti, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması veya suç mağduriyeti yaşama korkusu sonucunda kişiler bunlara sebep olan sisteme karşı öfke duyabilir ve bu öfke kolaylıkla cezalandırıcı tutumu sertleştirebilir. Nitekim Hartnagel ve Templeton (2012) yaptıkları çalışmada daha öfkeli kişilerin daha cezalandırıcı bir tutum sergilediğini ortaya koymuşlardır. Johnson (2009) da yaptığı çalışmada öfke ve cezalandırma arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

1. sınıf öğrencileri arasında aile üyeleri arasından adli ceza almış olanlar ile olmayanların toplam skor düzeyinde önemli bir farklılık bulunmuştur. Aile üyeleri arasında adli ceza almış olanlar, aile üyeleri arasında adli ceza almış olmayanlara göre daha cezalandırıcı bir tutum sergilemektedir. Bu durum 4. sınıf öğrencileri arasında gözlemlenmemiştir. Hatta aile üyeleri arasında adli ceza almış olanlarda bir puanlık bir düşüş olduğu görülmüştür.

1. sınıf öğrencileri arasında mevcut yargılama sisteminin adil bulanlar ile bulmayanlar arasında toplam skor düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mevcut yargılama sistemini adil bulanlar, adil bulmayanlara oranla çok daha cezalandırıcı bir tutum sergilemiştir. 4. sınıf öğrencileri arasında mevcut yargılama sistemini adil bulanlar ile bulmayanların toplam skor düzeyleri arasında 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşük bir farklılık gözlemlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmasa da mevcut yargılama sistemini adil bulanların, adil bulmayanlara oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilimi içinde olduğunu göstermektedir. Bununla beraber tüm öğrencilere bakıldığında mevcut yargılama sistemini adil bulan sadece 21 öğrenci olduğu, geri kalan öğrencilerin sistemi adil bulmadığı görülmüştür. Anket çalışması sırasında bazı öğrenciler sistemi adil bulup bulmama konusunda kararsız olduklarını dile getirmiş, o an yakın hissettikleri seçeneği işaretlemişlerdir. Hukuk eğitimi gören kişilerin, mevcut yargılama sistemini adil bulmama oranının bu kadar yüksek olması

sisteme eleştiri niteliğindedir. Hukuk eğitimi almanın, mevcut yargılama sistemine olan bakış açısını değiştirmedeği görülmektedir.

Mackey ve Courtright (2000) yaptıkları araştırmada, çeşitli değişkenleri kullanarak bir regresyon denklemi geliştirmeyi hedeflemişlerdir. Bu çalışma kaynak alınarak, benzer bir regresyon denklemi sorgulaması yapılmıştır. Denklem sorgulanırken, sınıf, cinsiyet, yaş, medeni durum, yaşanmış suç mağduriyeti, yakının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti korkusu, aile üyelerinden adli ceza alma durumu, mevcut yargılama sisteminin adil bulma değişkenleri kullanılmıştır. Yapılan eliminasyon sonucu, toplam skoru belirlemede; sınıf, cinsiyet, mevcut yargılama sistemini adil bulma değişkenlerinin etkili olabileceği görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre; 4. sınıf öğrencisi olmak ve kadın olmak, skoru önemli ölçüde düşürmektedir. Buna karşın mevcut yargılama sistemini adil bulmak toplam skoru oldukça yükseltmektedir. Buradan çıkarılacak sonuç; kadınların daha az cezalandırıcı bir tutum içinde olduğu ve hukuk eğitimini tamamlama noktasına gelen öğrencilerin cezalandırmaya daha hakkaniyetli yaklaştığıdır. Bununla beraber mevcut yargılama sistemini adil bulanların daha cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri düşünülebilir. Regresyon denklemi sırasında elde edilen bağıntı katsayı değeri düşük olduğu için grup içindeki bir kişinin toplam skorunun tahmin edilme olasılığı %12’de kalmıştır. Daha fazla katılımcı ile bağıntı katsayı değeri arttırılabilirse, bu denklem çok daha etkin olarak kullanılabilecektir.

4. sınıf öğrencileri profesyonel yaşama başlama noktasında kabul edilerek; cezalandırıcı tutumları hakkındaki toplam skor düzeylerinin aşırı yüksek sınırı sorgulanmıştır. Cinsiyetler arasında toplam skor düzeyleri bakımından farklılık bulunduğu için bu sorgulama erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı yapılmıştır. Yapılan sorgulama sonucunda erkekler arasında aşırı yüksek skor olarak 116, kadınlar arasında ise aşırı yüksek skor olarak 102 olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerde 2, kadın öğrencilerde ise 4 kişinin aşırı yüksek skor sınırının üzerinde toplam skor

elde ettiği görülmüştür. Bununla beraber erkek öğrenciler arasında 28, kadın öğrenciler arasında ise 45 kişinin toplam skoru normal skalası içinde yer almıştır.

5.2. Avukatlara Ait Bulguların Değerlendirilmesi

Avukatlar demografik özelliklerine göre değerlendirildiklerinde; katılımcıların çoğunun evli ve lisans mezunu olduğu görülmektedir. Cinsiyet bakımından birbirine yakın bir dağılım içinde oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcılar 28-73 yaş aralığındadır. Kadın avukat katılımcıların staj harici fiili avukatlık yaptıkları süre, erkek katılımcılara oranla iki buçuk yıl daha azdır. Avukat katılımcıların hangi öncelikle ceza hukukunda görev aldığı incelendiğinde, öncelikli olarak ceza hukuku alanında çalışmayan avukatlar ile çeşitli önceliklerle ceza hukukunda çalışan avukatların yakın düzeyde katılımcı olarak çalışmada yer aldığı görülmektedir. Avukatların görev aldıkları ceza dosya sayısına bakıldığında en çok 101 ve üzeri ceza dosyasında görev alan katılımcı olduğu görülmektedir. Ceza dosyasında görev almayan avukatların sayısının ise oldukça düşük olduğu görülmüştür. CMK sisteminde görev alan ve almayan avukatlar açısından katılımcılar başa baş bir dağılım göstermektedir. Uzlaştırmacı olarak görev alan avukatlar açısından ise sonuç biraz daha farklıdır. Katılımcılar arasında uzlaştırmacı olarak görev alan avukat sayısı katılımcıların %19'unu oluşturmaktadır. Uzlaştırmacı olarak görev alan avukatların çoğunluğunun kadın olduğu dikkat çekmektedir.

Avukatların toplam skor düzeyleri değerlendirildiğinde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamasa da kadın avukatların, erkek avukatlara oranla daha az cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilimi içinde olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Eğitim düzeyinin toplam skor düzeyi üzerinde etkili olmadığı anlaşılmıştır. Çalışmada en az cezalandırıcı tutum sergileyen eğitim düzeyi, yüksek lisans öğrencileri olmuştur. Her ne kadar yüksek lisans öğrencilerinin lisans eğitiminden ne kadar süre sonra yüksek lisans eğitimine başladıkları bilinmese de, yüksek lisans öğrencileri, lisansın bir uzantısı olarak düşünülerek,

cezalandırıcı tutum eğiliminin düşük olması buna bağlanarak açıklanabilir. En yüksek cezalandırıcı tutum eğilimi içinde olan eğitim düzeyi ise doktora öğrencileri olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak doktora öğrencisi ve doktora mezunu katılımcı sayısının az olması ve kıyaslamanın daha fazla katılımcı ile değişiklik gösterebileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Yapılan çalışma, ceza hukuku alanında çalışmanın cezalandırıcı tutumlar üzerinde bir etkisi olmadığını göstermiştir. Ancak burada da ceza hukuku alanında çalışmayan avukat katılımcı sayısının az olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

CMK sisteminde görev alan avukatların cezalandırıcı tutumları ile CMK sisteminde görev almayan avukatların cezalandırıcı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olması beklenirken, yapılan çalışma böyle bir farklılığın olmadığını, ancak tutumda bir yumuşama eğiliminin olduğunu göstermiştir. Oysa CMK sisteminde avukatlar daha geniş yelpazede suç tipleri ile karşılaşmaktadır. Bununla beraber CMK sisteminin işleyişi düşünüldüğünde bu sistemde görev alan avukatların özel vekaletname ile çalıştıkları müvekkil profilinden daha farklı bir profile çalıştıkları da unutulmamalıdır.

Uzlaştırmacı olarak görev almayan avukatların, uzlaştırmacı olarak görev alan avukatlara oranla çok daha cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu farkın uzlaştırmacının doğasından mı kaynaklandığı, yoksa uzlaştırmacı olarak görev alan katılımcıların çoğunluğunun kadınlarda oluşmasını mı kaynaklandığı sorusu akla gelmiştir. Regresyon denklem sorgulamaları sırasında uzlaştırmacı olmanın tek başına toplam skora etkili olduğu ama bunun sebebinin uzlaştırmacı olarak görev alanların çoğunluğunun kadın olması olduğu ortaya çıkmıştır. Uzlaştırma alanında görev alan avukatların cinsiyet dağılımlarının birbirine yakın tutulacağı çalışmalarla bu konuda daha iyi sonuçlar elde edilebilir.

Avukatların ceza hukuku alanında aldıkları dosya sayısının toplam skor düzeyine etkisi araştırıldığında; en az cezalandırıcı tutum sergileyen grubun en çok ceza dosyasında çalışan

avukat grubu olduğu anlaşılmıştır. İkinci sırada gelen grup da ikinci sırada en fazla ceza dosyası alan avukat grubudur. Bu durum düşünüldüğünde; görev alınan ceza dosya sayısının cezalandırmaya bakışı değiştirdiği söylenebilir. Ceza hukuku alanındaki kazanılan deneyimin cezalandırıcı tutumu yumuşattığını söylemek yanlış olmaz. En cezalandırıcı bakan iki grup da yine en az ceza dosyasında görev alan avukatlar grubudur. Bu da önceki savımızı doğrular niteliktedir. Ancak ceza dosyasında görev almayan avukatlar cezalandırıcılık sırasında orta grupta yer alarak bu değerlendirmenin doğruluğunu sarsmaktadır. Ceza dosyasında görev almayan avukat sayısının toplam katılımcı sayısının %3 olduğu düşünülürse bu değerlendirme içinde bu grup göz ardı edilebilir.

Kadın avukatlar ile erkek avukatlar arasında suç mağduriyeti yaşama, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti yaşamaktan korkma ve aile üyelerinden adli ceza alan olması bakımından farklılıklar gözlemlenmemiştir. Ancak mevcut yargılama sistemini adil bulma bakımından ilginç bir sonuç ortaya çıkmıştır. Erkek avukatların %8.3'ü mevcut yargılama sistemini adil bulurken, 80 kişilik kadın avukat katılımcılar arasından bir kişi bile mevcut yargılama sistemini adil bulmamıştır. Avukatlık mesleğini icra eden kişilerin mevcut yargılama sistemini adil bulmamaları endişe verici bir sonuçtur.

Avukatlar bakımından suç mağduriyeti yaşamak, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti yaşamaktan korkmak ve aile üyeleri arasında adli ceza alan kişilerin bulunması, toplam skor düzeyinin belirlenmesinde etkisiz kalmıştır. Ancak mevcut yargılama sistemini adil bulma değişkeni avukatların toplam skor düzeyi üzerinde ciddi anlamda etkili olmuştur. Mevcut sistemi adil bulanlar, bulmayanlara oranla çok daha cezalandırıcı bir tutum sergilemiştir. Mevcut yargılama sistemini adil bulmayanların daha az cezalandırıcı bir tutum sergilemesi, sistemde eleştirdikleri şeyin cezalandırıcılık olmadığını göstermektedir.

Avukatların belirli yaş aralıklarında toplam skor düzeyleri değerlendirildiğinde; yaş aralıklarının toplam skor düzeyine etkisi olabileceği anlaşılmıştır. Bunun üzerine yapılan değerlendirmede, en az cezalandırıcı tutum sergileyen grubun, en yaşlı avukat grubu olduğu ortaya çıkmıştır. En fazla cezalandırıcı tutum sergileyen grup ise, 35-44 yaş aralığı çıkmıştır. 35-44 yaş aralığı avukat grubuna bakıldığında deneyimsizliğin geride kaldığı, ekonomik olarak belli bir düzeye ulaşıldığı, iş yoğunluğunun en yüksek düzeylerde olduğu beklenmektedir. Bu seviye göz önüne alındığında cezalandırıcı tutumun sertleşmesinin nedeni bu düzeye gelene kadarki mesleki tatminsizlik olarak tahmin edilebilir.

Öğrencilerde denenen regresyon denklemi sorgulaması avukatlar için de yapılmıştır. Çalışılan ilk modelde CMK sisteminde görev alma, eğitim durumu, medeni durum, uzlaştırmacı olarak görev alma, ceza hukuku alanında çalışmış olma ve yaş değişkenlerinin toplam skora etkisi sorgulanmıştır. Bu değişkenler arasında sadece uzlaştırmacı olarak görev almanın toplam skoru ciddi anlamda düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ancak daha önce de açıklandığı üzere uzlaştırmacı olarak görev almanın etkisinin cinsiyetten kaynaklanabileceği ortadadır. Çalışılan ikinci modelde mevcut yargılama sistemini adil bulma, staj harici fiili avukatlık yapılan süre, suç mağduriyeti yaşama, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması, suç mağduriyeti yaşamaktan korkma, aile üyelerinden adli ceza almış kişi olması ve cinsiyet değişkenlerinin toplam skora etkisi sorgulanmıştır. Bu değişkenler arasında toplam skora etkisi olan 5 değişken bulunmuştur. Böylece ilk iki model bir araya getirilerek son bir model çalışması yapılmıştır. Son model çalışmasına göre; kadın olmak, staj harici fiili avukatlık yapılan süre, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması ve aile üyelerinden ceza almış olma durumu toplam skor düzeyinde düşüşe neden olmaktadır. Toplam skor düzeyini arttıran tek değişken mevcut yargılama sistemini adil bulmak olarak ortaya çıkmıştır.

5.3. Hukuk Eğitiminin Cezalandırıcı Tutumda Rolünün Değerlendirilmesi

Hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutumda rolü, cezalandırıcı tutum ölçeğinde elde edilen toplam skor düzeyleri üzerinden ele alınacaktır. İlk olarak 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasındaki cezalandırıcı tutumda hukuk eğitiminin rolü değerlendirilecektir. 1. sınıf öğrencileri, hukuka giriş eğitimleri almış, ceza hukuku ve cezalandırıcı tutuma etkisi olabilecek alanlarda henüz yeterli eğitimi almayan öğrencilerden oluşmaktadır. 4. sınıf öğrencileri ise aldıkları hukuk eğitimi ile hukuk nosyonu kazanmış, sebep sonuç ilişkisi kurabilen, cezalandırma ölçütlerini bilen öğrencilerden oluşmaktadır. Burada üzerinde durulması gereken konu, eğitim sistemimizin teorik bilgiye yönelik olduğu gerçeğidir. 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasındaki hukuk eğitimi; uygulamadaki hukuki sorunlar ve bunlara karşı geliştirilecek çözümler kapsamında öğrencilerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları göz önüne alınarak değerlendirilmelidir.

Çalışma sonucu elde edilen bulgular, 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutuma etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Hukuk eğitiminin başında olan birinin ceza popülizminden etkilenmiş bir cezalandırıcı tutumu olduğu söylenebilir. Zira; hukuk hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan kişiler, kendi mağduriyetleri, korkuları, sosyal çevre faktörü ve medya kuruluşları tarafından kendisine sunulan düzeni doğru kabul etmekte ve cezalandırıcı tutumunu bu yönde şekillendirebilmektedir. Oysa 4. sınıf öğrencilerinin, yine mağduriyetleri ve korkuları, sosyal çevre ve medya faktörleri çevresinde cezalandırıcı tutumlarını şekillendirebilme imkanları varken; almış oldukları hukuk eğitiminin onları cezalandırıcı tutum sergilerken, ceza popülizminden uzaklaştırdığı kabul edilebilir. Bu da sosyal çevre ve medya faktörüne karşı geliştirilen bilinçli tutumdan kaynaklanabilmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda 1. sınıf hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumlarının, 4. sınıf hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumlarına oranla

daha cezalandırıcı olacağı yönünde anlamlı bir farklılık olacağı hipotezimiz kanıtlanmış olmaktadır.

Çalışmaya kaynaklık eden Mackey ve Courtright (2000) yaptıkları çalışmada 1. sınıf ceza adaleti öğrencilerinin, 4. sınıf ceza adaleti öğrencilerine oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte Falco (2008) doktora tezinde 1. sınıf kriminoloji öğrencilerinin, 4. sınıf kriminoloji öğrencilerine oranla daha cezalandırıcı bir tutum içinde olduklarını saptamıştır. Yaptığımız çalışma da bu sonuçlara paralellik göstermiştir.

Avukatlar ile öğrenci gruplarının cezalandırıcı tutumları arasında hukuk eğitiminin rolü değerlendirilirken; avukat grubu, her bir öğrenci grubu ile ayrı ayrı değerlendirilecektir. 1. sınıf öğrencileri ile avukatların cezalandırıcı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak elde edilen bulgular, avukatların 1. sınıf öğrencilerine oranla daha az cezalandırıcı bir tutum sergileme eğilim içinde olduklarını göstermektedir. 4. sınıf öğrencileri ile avukatların cezalandırıcı tutumları arasında sınırda bir anlamsızlık gözlenmiştir ($p=0.54$). Avukatlar, 4. sınıf öğrencileri ile aynı hukuk eğitimini aldıkları halde, onların 4. sınıf öğrencilerine oranla daha cezalandırıcı bir tutum sergilemesi, uygulamada karşılaştıkları sorunlar, teorik bilgiler ile uygulamanın her zaman örtüşmemesi, adli merci personeli ile iletişim kurmada yaşanan sıkıntılar ile açıklanabilir. Bunlar hukuk uygulamasında karşılaşılan gerçek koşullardır. Buradan çıkarılacak sonuç; ancak teorik hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutumda rolü olduğudur. Zira avukatlar hukuk uygulamasının içine girdiklerinde cezalandırıcı tutumlarında sertleşme yaşanmaktadır. Her ne kadar bu sertleşme, 1. sınıf öğrencilerinin düzeyine ulaşmasa da oldukça yaklaşmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, mesleki deneyimi olan avukatlar ve mesleki deneyimi olmayan hukuk öğrencilerinin cezalandırmaya ilişkin tutumları bakımından 1. sınıf hukuk öğrencileri ile anlamlı bir fark bulunamamıştır. 4. sınıf

öğrencileri ile ise sınırdan bir anlamsızlık bulunmuştur. Bu nedenle hipotezimiz kanıtlanamamıştır.

Çalışmada yer alan üç katılımcı grup bir arada ele alındığında cezalandırıcı tutumun en yüksek seviyede izlediği grup 1. sınıf öğrencileridir. Teorik hukuk eğitimi alındıktan sonra cezalandırıcı tutumda ciddi bir düşüş yaşanmaktadır. Avukatların uygulama içinde yer alma süresi arttıkça cezalandırıcı tutumlarında artış gözlemlenmektedir. Bu artış, 35-44 yaş grubunda en üst seviyesine ulaşmakta ve sonrasında tekrar düşüş yaşanmaktadır.

Avukatların cezalandırıcı tutumunda gözlenen bu dalgalanma hukuk uygulaması sırasında cezalandırıcı tutumu etkileyebilecek başkaca faktörlerin olabileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. İş yükü, mesleki tatmin, gelir durumu bu faktörler arasında sayılabilir.

Avukatların, öğrencilerden ayrı olarak aldıkları CMK eğitiminin ve uzlaştırmacı eğitiminin, cezalandırıcı tutum üzerinde önemli bir rolü olmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak hukuk eğitiminin, uygulama içinde yer almayan öğrenciler arasında cezalandırıcı tutumda rol oynadığı rahatlıkla söylenebilir.

5.4. Elde Edilen Bulguların Ceza Popülizmi Kapsamında Değerlendirilmesi

Toplumda infial yaratan suç tipleri üzerinden cezalandırıcı tutum formu maddelerine verilen ortalama skorlar incelendiğinde; “idam cezasının kullanılması, suçla mücadelede bize yardımcı olur” maddesinin düşük skor aldığı görülmektedir. Bu da bize hukukçu olmak isteyen ve hukukçu olan kişilerin idam cezası konusunda ceza popülizmine kapılmadığını göstermektedir. Sınıflar arasında bu maddeye verilen ortak skor değerlendirildiğinde; 4.sınıf öğrencilerinin, 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşük bir skor sergiledikleri görülmektedir. Avukatlar da idam cezası maddesi hakkında 1. sınıf öğrencilerine çok yakın bir skor sergilemiştir.

Toplumda çokça konuşulan ve hakkında ağır cezalar getirilmesi istenen bir suç tipi de çocukların cinsel istismarı suçudur. “Çocukları cinsel olarak istismar eden kişi asla serbest bırakılmamalıdır” maddesi, 1. sınıf öğrencileri ve avukatlar tarafından 10 puan üzerinden 8 üstü ortalama skora sahiptir. Bu ortalama, 1. sınıf öğrencilerinin ve avukatların ceza popülizminden etkilendiğini göstermektedir. 4. sınıf öğrencileri ise; bu maddede 6.8 ortalama skor sergilemiştir. Hukuk eğitiminin 4. sınıfların cezalandırıcı tutumu üzerindeki etkisi burada da ortaya çıkmaktadır.

İlk iki konu kadar toplumda infial yaratmasa da toplumun önemli sorunlarından biri de uyuşturucu satışıyla ilgilidir. “Uyuşturucu satıcılarına müebbet hapis cezası verilmelidir” maddesi, ortalama skor olarak düşük seyretmektedir. Bu durumu ceza popülizmi ile ilişkilendirmek gerekirse; uyuşturucu ticareti, ilk iki konu kadar toplumun ilgisini çekmemektedir. Her ne kadar ceza popülizminin bu maddeye verilen puanların düşük olmasında tek başına etkili olup olmadığı bilinmese de, bir etkisi olduğu muhakkaktır.

Cezalandırıcı tutum formundaki maddelere verilen ortalama skorlara bakıldığında başka ilginç sonuçlar çıkmaktadır. 1. sınıf öğrencilerinin en yüksek ikinci ve üçüncü skoru sırasıyla; “üç kere ağır suçlardan mahkumiyet alan kişi, koşullu salıverilme imkanından yararlanmamalıdır” maddesi ile “suç işlemeyi seçen kişiler, aldıkları cezayı hak ederler” maddesine verdikleri görülmektedir. Avukatları bakımından da en yüksek skoru “üç kere ağır suçlardan mahkumiyet alan kişi, koşullu salıverilme imkanında yararlanmamalıdır” maddesinde karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bunlara karşın 4. sınıf öğrencilerinin en yüksek skoru çocukların cinsel istismarı suçu hakkındaki maddeye verdiği anlaşılmaktadır.

Ceza popülizmi bakımından genel olarak bir değerlendirme yapıldığında; 1. sınıf öğrencilerinin ve avukatların ceza popülizminden, 4. sınıf öğrencilerine oranla daha çok etkilendiği

söylenabilir. Bununla beraber 1. sınıf öğrencilerinin ve avukatlarının genel eğiliminin cezalandırıcı yönde olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

5.5. Öneriler

Suç mağduriyeti yaşamak, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması ve suç mağduriyeti korkusu ölçülmesi kolay olmayan değişkenler olduğu için çalışmada kullanılan veri toplama araçları bu alanda sınırlı bir sonuç elde etmemize neden olmuştur. Bu sebeple yapılacak senaryo çalışmaları ile bu alanda daha verimli ve daha tutarlı sonuçların elde edilebileceği öngörülmektedir.

Cezalandırıcı tutumu etkileyen faktörler araştırılırken öfkenin de bu faktörler arasında yer alması gerektiği anlaşılmıştır. Öfke ve cezalandırıcı tutum arasındaki ilişkiyi araştırarak çalışmalar cezalandırıcı tutumu etkileyen faktörlerin daha iyi değerlendirilebilmesini sağlayacaktır.

Hukuk eğitiminin cezalandırıcı tutumda rolü üzerine yapılacak sonraki çalışmalarda hakimler ve savcılar da çalışmalara dahil edilerek mesleki deneyimi olan katılımcılar hakkında daha kapsamlı sonuçlara ulaşılabilir. Bununla beraber sadece avukat ve hakim-savcılar arasında da böyle bir çalışma yapılarak adalet sistemi içinde farklı rollerde bulunan hukuk eğitimi almış kişilerin tutumları da değerlendirilebilir. Aynı şekilde hukuk öğrencilerinin tutumları da avukatlardan bağımsız olarak başka lisans öğrencileri ile karşılaştırılabilir.

İleride yapılacak çalışmalarda, aynı katılımcılarla 1. sınıfta, 4. sınıfta ve en az beş yıllık mesleki deneyimleri olduğu zaman görüşmeler ve anket çalışması yapıldığı takdirde, daha verimli sonuçlar elde edilecektir.

5.6. Kısıtlılıklar

Çalışmanın örnekleme belirlenirken hukuk eğitimi alan öğrenci sayısına net olarak ulaşılabilirken, 1. sınıf ve 4. sınıf öğrenci sayısına tam olarak ulaşamamaktadır. Bununla beraber aynı sıkıntı avukatlar yönünden de karşımıza çıkmaktadır. İstanbul Barosu'na kayıtlı avukat sayısına net olarak ulaşılabilmesine rağmen, 5 yıllık mesleki deneyime sahip avukat sayısına tam olarak ulaşamamaktadır. Bu sebeple mevcut sayılar üzerinden örneklem hesaplamaları yapılmıştır.

Çalışma süresi göz önünde bulundurulduğunda mevcut 1. sınıf hukuk öğrencileri, mevcut 4. sınıf hukuk öğrencileri ve meslekte en az beş yıllık mesleki deneyimi olan mevcut avukatlarla çalışma gerçekleştirilmiştir. Aynı katılımcıların 1. sınıftaki tutumları, 4. sınıftaki tutumları ve en az beş yıllık mesleki deneyim kazandıklarındaki tutumları incelenememiştir.

6. Sonuç

Öğrenciler ve avukatlarla yürütülen çalışma sonucunda; 4. sınıf öğrencilerinin, 1. sınıf öğrencilerine oranla daha az cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Böylece hukuk lisans eğitiminin cezalandırıcı tutumu yumuşatan etkisi bilimsel olarak saptanmıştır. Ancak avukatlık mesleğine geçişle birlikte kişilerin tekrar daha cezalandırıcı bir tutum içine girdikleri ortaya çıkmıştır. Cezalandırıcı tutumdaki bu sertleşme, 35-44 yaş grubunda zirveye ulaşmakta ve sonrasında tekrar bir düşüş göstermektedir.

Çalışmanın ikincil değişkenleri göz önüne alındığında cezalandırıcı tutumda en büyük rolü cinsiyetin aldığı rahatlıkla söylenebilmektedir. Kadınlar, hem öğrencilik dönemlerinde, hem de avukatlık dönemlerinde erkeklere oranla daha az cezalandırıcı bir tutumu benimsemiştir. Yaş bakımından cezalandırıcı tutum hep bir dalgalanma içinde seyretmiştir. Medeni durum ve lisansüstü eğitiminin cezalandırıcı tutum üzerinde önemli bir etkisi olmadığı görülmüştür. Yaşanmış suç mağduriyeti, bir yakınının suç mağduriyeti yaşaması ve suç mağduriyeti yaşama korkusu, stabil sonuçlar vermedikleri için cezalandırıcı tutum üzerindeki etkileri kesin olarak saptanamamıştır. Buna karşın aile üyeleri arasından adli ceza almış katılımcıların daha cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Mevcut yargılama sistemini adil bulma değişkeni, cezalandırıcı tutum üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Sistemi adil bulanlar daha cezalandırıcı bir tutum sergileyerek çalışmada dikkat çekmiştir.

Öğrencilerin cezalandırıcı tutumları, ceza popülizmi açısından değerlendirildiğinde; 1. sınıf öğrencilerinin ve avukatların ceza popülizminden, 4. sınıf öğrencilerine oranla daha çok etkilendiği sonucuna varılmıştır. Toplumda yarattığı etki göz önüne alındığında; ceza popülizminin en az hissedildiği alan idam cezası olmuştur. Bununla beraber ceza popülizminin en çok hissedildiği alan ise çocukların cinsel istismarı konusu olmuştur.

Bu çalışmada elde edilen bulguların, kamuoyunda bazı toplumsal infial yaratan suçlara karşı cezaların arttırılması ve şiddetlenmesine yönelik tartışmalara ışık tuttuğu, ceza adaleti sisteminde yapılacak değişikliklere, ceza politikalarının belirlenmesine ve kamuoyu değerlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

7. Kaynaklar

- Adriaenssen, A., & Aertsen, I. (2015). Punitive attitudes: Towards an operationalization to measure individual punitivity in a multidimensional way. *European Journal of Criminology*, 92-112.
- Applegate, B. K., Cullen, F. T., Fisher, B. S., & VanderVen, T. (2000). Forgiveness and fundamentalism: Reconsidering the relationship between correctional attitudes and religion. *Criminology*, 38(3), 719-753.
- Applegate, B. K., Cullen, F., & Fisher, B. S. (2002). Public views toward crime and correctional policies: Is there a gender map? *Journal of Criminal Justice*(30), 89-100.
- Barry, M. M., Dubin, J. C., & Joy, P. A. (2019, 05 26). *Legal Education "Best Practices" Report, United States*. PILnet: https://www.pilnet.org/component/docman/doc_download/11-the-development-of-legal-education-in-the-united-states.html adresinden alındı
- Benekos, P. J., Merlo, A. V., Cook, W. J., & Bagley, K. (2006). A preliminary study of student attitudes on juvenile justice policy. *Journal of Criminal Justice Education*, 13(2), 273-296.
- Blumstein, A., & Cohen, J. (1980). Sentencing of convicted offenders: An analysis of the public's view. *Law & Society Review*, 14(2), 223-261.
- Bohm, R. M., Clark, L. J., & Aveni, A. F. (1991). Knowledge and death penalty opinion: A test of the Marshall Hypotheses. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 28(3), 360-387.

- Brookman, R. P., & Wiener, K. K. (2017). Predicting punitive attitudes to sentencing: Does the public's perceptions of crime and Indigenous Australians matter? *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 50(1), 56-76.
- Butter, R., Hermanns, J., & Menger, A. (2013). Simultaneous prediction of punitive and rehabilitation-oriented attitudes towards probation: An ecological approach. *Probation Journal*, 60(1), 24-39.
- Carvalho, H., & Chamberlen, A. (2017). Why punishment pleases: Punitive feelings in a world of hostile solidarity. *Punishment & Society*, 20(2), 217-234.
- Chen, G., & Einat, T. (2017). To punish or not to punish - That is the question: Attitudes of criminology and criminal justice students in Israel toward punishment. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(3), 347-367.
- Chiricos, T., Padgett, K., & Gertz, M. (2000). Fear, TV news, and the reality of crime. *Criminology*, 38(3), 755.
- Chiricos, T., Welch, K., & Gertz, M. (2004). Racial typification of crime and support for punitive measures. *Criminology*, 42(2), 359-389.
- CMK Uygulama Servisi. (2019, 05 29). İstanbul Barosu: <https://www.istanbulbarosu.org.tr/FooterContent.aspx?ID=78&Desc=CMK-Tan%C4%B1t%C4%B1m adresinden alındı>
- Cochran, J. K., & Chamlin, M. B. (2005). Can information change public opinion? Another test of the Marshall hypothesis. *Journal of Criminal Justice*(33), 573-584.
- Cohn, S. F., Barkan, S. E., & Halteman, W. A. (1991). Punitive attitudes toward criminals: Racial consensus or racial conflict. *Social Problems*, 38(2), 287-296.

- Costelloe, M. T., Chiricos, T., Burianek, J., Gertz, M., & Maier-Katkin, D. (2002). The social correlates of punitiveness toward criminals: A comparison of the Czech Republic and Florida. *The Justice System Journal*, 23(2), 191-213.
- Costelloe, M., Chiricos, T., & Gertz, M. (2009). Punitive attitudes toward criminals. Exploring the relevance of crime salience and economic insecurity. *Punishment & Society*, 25-49.
- Cullen, F. T. (1988). Is rehabilitation dead? The myth of the punitive public. *Journal of Criminal Justice*, 16, 303-317.
- Cullen, F. T., Clark, G. A., Cullen, J. B., & Mathers, R. A. (1985). Attribution, salience, and attitudes toward criminal sanctioning. *Criminal Justice and Behaviour*, 305-331.
- Dull, R. T., & Wint, A. V. (1997). Criminal victimization and its effect on fear of crime and justice attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(5), 748-758.
- Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim Yönergesi. (2019, 05 26). [https://hukuk.erciyes.edu.tr/ckfinder/userfiles/files/Hukuk%20Fak%C3%BCltesi%20E%C4%9Fitim-%C3%96%C4%9Fretim%20Y%C3%B6nergesi\(1\).pdf](https://hukuk.erciyes.edu.tr/ckfinder/userfiles/files/Hukuk%20Fak%C3%BCltesi%20E%C4%9Fitim-%C3%96%C4%9Fretim%20Y%C3%B6nergesi(1).pdf) adresinden alındı
- Eskridge, C. W. (2006). A brief response to "students' views on criminal justice," by Farnworth, Longmire, and West. *Journal of Criminal Justice Education*, 10(2), 291-295.
- Evans, T. D., & Adams, M. (2003). Salvation of damnation? Religion and correctional ideology. *American Journal of Criminal Justice*, 28(1), 15-35.
- Falco, D. L. (2008). "Assessing Students' Views Towards Punishment: A Comparison of Punitiveness Among Criminology and Non-Criminology Students". *Theses and Dissertations (All)*(173). <http://knowledge.library.iup.edu/etd/173>.

- Farnworth, M., Longmire, D. R., & West, V. M. (1998). College students' views on criminal justice. *Journal of Criminal Justice Education*, 9(1), 39-57.
- Gideon, L., & Sherman-Oren, A. (2014). The role of Social Distress, Political Affiliation, and Education in Measuring Punitive Attitudes: Israel as a Case Study. *International Criminal Justice Review*, 151-171.
- Happer, C., McGuinness, P., McNeill, F., & Tiripelli, G. (2018). Punishment, legitimacy and taste: The role and limits of mainstream and social media in constructing attitudes towards community. *Crime Media Culture*, 46(2), 1-21.
- Hartnagel, T. F., & Templeton, L. J. (2012). Emotions about crime and attitudes to punishment. *Punishment & Society*, 14(4), 452-474.
- Howells, G. N., Flanagan, K. A., & Hagan, V. (1995). Does viewing a televised execution affect attitudes toward capital punishment? *Criminal Justice and Behavior*, 22(4), 411-424.
- Hurwitz, J., & Smitney, S. (1998). Gender differences on crime and punishment. *Political Research Quarterly*, 51(1), 89-115.
- Hutton, N. (2005). Beyond populist punitiveness? *Punishment & Society*, 7(3), 243-258.
- Jan, I.-F., Ball, J., & Walsh, A. (2008). Predicting public opinion about juvenile waivers. *Criminal Justice Policy Review*, 285-300.
- Johnson, D. (2001). Punitive attitudes on crime: Economic insecurity, racial prejudice, or both? *Sociological Focus*, 34(1), 33-54.
- Johnson, D. (2009). Anger about crime and support for punitive criminal justice policies. *Punishment & Society*, 11(1), 51-66.

Jura - Inhalte, Studienmöglichkeiten und Perspektiven. (2016, 05 27). Studieren-im-Netz.org:
<http://www.jura-studium.eu/> adresinden alındı

Kania, H., Kury, H., & Obergfell-Fuchs, J. (2002). *"Punitivitaet" - ein konzeptioneller und empirische Ansatz.* Freiburg: Direktoren des Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Strafrecht.

Karasu, R. (2016). Türkiye'de ve Almanya'da Hukuk Eğitimi - Diplomaların Denkliği. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3-26.

Kesteren, J. V. (2009). Public attitudes and sentencing policies across the world. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 15, 25-46.

Kohn, S. A., Waid-Lindberg, C. A., Weinrath, M., Shelley, T. O., & Dobbs, R. R. (2012). The impact of media on fear of crime among university students: A cross-national comparison. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 54(1), 67-100.

Kornhauser, R. (2013). Reconsidering predictors of punitiveness in Australia: A test of four theories. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 46(2), 221-240.

Kugler, M. B., Funk, F., Braun, J., Gollwitzer, M., & Kay, A. C. (2013). Differences in punitiveness across three cultures: A test of American exceptionalism in justice attitudes. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 103(4), 1071-1113.

Kuh, G. D., Cruce, T. M., Shoup, R., & Kinzie, J. (2008). Unmasking the effects of student engagement on first-year college grades and persistence. *The Journal of Higher Education*, 79(5), 540-563.

Lambert, E., & Clarke, A. (2004). Crime, capital punishment, and knowledge: are criminal justice majors better informed than other majors about crime and capital punishment? *The Social Science Journal*, 41, 53-66.

- Mackey, D. A., & Courtright, K. E. (2000). Assessing punitiveness among college students: A comparison of criminal justice majors with othe majors. *The Justice Professional*(12), 423-441.
- Matthews, R. (2005). The myth of punitiveness. *Theoretical Criminology*, 9(2), 175-201.
- McCarthy, B. R., & McCarthy, B. J. (1981). Criminal justice student views of the criminal justice system: The impact of education and self-selection and their implications for the human services. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 8, 610.
- McCorkle, R. C. (1993). Research note: Punish and rehabilitate? Public attitudes toward six common crimes. *Crime & Delinquency*, 39(2), 246-252.
- McLaughlin, E., & Muncie, J. (2006). *The SAGE Dictionary of Criminology* (Second edition b.). Londra: SAGE Publications.
- Miller, J. L., Rossi, P. H., & Simpson, J. E. (1986). Perceptions of justice: Race and gender differences in judgments of appropriate prison sentences. *Law & Society Review*, 20(3), 313-334.
- Moely, B. E., McFarland, M., Miron, D., Mercer, S., & Ilustre, V. (2002). Changes in college students' attitudes and intentions for civic involvement as a function of services-learning experiences. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 18-26.
- Özbek, M. S., Cüni, O., & Özcan, M. (2018). *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı*. Ankara: Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı.
- Öztürk, H. (2010). Hukukçuların eğitimi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*(1), 167-194.
- Payne, B. K., & Chappell, A. (2008). Using student samples in criminological research. *Journal of Criminal Justice Education*, 19(2), 175-192.

- Payne, B. K., Gainey, R., Triplett, R. A., & Danner, M. J. (2004). What drives punitive beliefs? Demographic characteristics and justifications for sentencing. *Journal of Criminal Justice*, 195-206.
- Payne, B. K., Time, V., & Gainey, R. R. (2006). Police chiefs' and students' attitudes about the Miranda warnings. *Journal of Criminal Justice*, 34, 653-660.
- Roberts, J. V., & Gebotys, R. J. (1989). The purposes of sentencing: Public support for competing aims. *Behavioral Sciences & the Law*, 7(3), 387-402.
- Roberts, J. V., Crutcher, N., & Verbrugge, P. (2007). Public attitudes to sentencing in Canada: Exploring recent findings. *Canadian Journal of Criminology & Criminal*, 49(1), 75-107.
- Sağır, M. Ö. (2010). *Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye'de Hukuk Eğitimi*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Schwartz, I. M., Guo, S., & Kerbs, J. J. (1993). The impact of demographic variables on public opinion regarding juvenile justice: Implications for public policy. *Crime & Delinquency*, 39(1), 5-28.
- Selke, W. L. (1980). The impact of higher education on crime orientations. *Journal of Criminal Justice*, 8, 175-184.
- Shelley, T. O., Waid, C. A., & Dobbs, R. R. (2011). The influence of criminal justice major on punitive attitudes. *Journal of Criminal Justice Education*, 22(4), 526-545.
- Sims, B. (2003). The impact of causal attribution on correctional ideology: A national study. *Criminal Justice Review*, 28(1), 1-25.

Spiranovic, C. A., Roberts, L. D., & Indemaur, D. (2012). What predicts punitiveness= An examination of punitive attitudes toward offenders in Australia. *Psychiatry, Psychology and Law*, 19(2), 249-261.

Sprott, J. B. (1999). Are members of the public tough on crime? The dimensions of public "punitiveness". *Journal of Criminal Justice*, 27(5), 467-474.

Steiner, B. D., Bowers, W. J., & Sarat, A. (1999). Folk knowledge as legal action: Death penalty judgements and the tenet of early release in a culture of mistrust and punitiveness. *Law & Society Review*, 33(2), 461-505.

Tablo 3 ve Tablo 4'te Yer Alan Yükseköğretim Programlarının Koşul ve Açıklamaları. (2019, 05 26).

<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/KosulveAciklamalar07082018.pdf> adresinden alındı

Taylor, D. G., Scheppele, K. L., & Stinchcombe, A. L. (1979). Salience of crime and support for harsher criminal sanctions. *Social Problems*, 26(4), 413-424.

Tsoudis, O. (2000). Does majoring in criminal justice affect perceptions of criminal justice? *Journal of Criminal Justice Education*, 11(2), 225-236.

Turner, M. G., Cullen, F. T., Sundt, J. L., & Applegate, B. K. (1997). Public tolerance for community-base sanctions. *The Prison Journal*, 77(1), 6-26.

Türkmen, M. (2017). Cezaya alternatif bakışlar ve yeni bir disiplin olarak ceza sosyolojisinin imkânı. *The Journal of International Social Research*, 10(52), 703-720.

Türkmen, M. (2017b). Türkiye'de ceza adaleti alanında değişimi izlemenin bir aracı olarak ceza popülizmi. *Current Debates in Sociology & Anthropology*, 381-402.

- Türkmen, M. (2018). Ceza sosyolojisi açısından Türkiye'de ceza adalet politikaları ve denetimlik serbestlik. *Mediterranean Journal of Humanities*, VII(1), 379-397.
- Tyler, T. R., & Boeckmann, R. J. (1997). Three strikes and you are out, but why? The psychology of public support for punishing rule breakers. *Law & Society*, 31(2), 237-266.
- Tyler, T. R., & Weber, R. (1982). Support for the death penalty: Instrumental response to crime, or symbolic attitude? *Law & Society Review*, 17(1), 21-45.
- Unnever, J. D., Cullen, F. T., & Roberts, J. V. (2005). Not everyone strongly supports the death penalty: Assessing weakly-held attitudes about capital punishment. *American Journal of Criminal Justice*, 29(2), 187-216.
- Useem, B., Liedka, R. V., & Piehl, A. M. (2003). Popular support for the prison build-up. *Punishment & Society*, 5(1), 5-32.
- Uyumaz, A., & Erdoğan, K. (2015). Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Hukuk Eğitimi ve Hukuk Kliniği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(2), 459-505.
- Varma, K. N., & Marinos, V. (2013). Three decades of public attitudes research on crime and punishment in Canada. *Canadian Journal of Criminology and Criminal*, 55(4), 549-562.
- Wolfer, L., & Friedrichs, D. O. (2001). A commitment to justice at a jesuit university: A comparison of criminal justice majors to non-majors. *Journal of Criminal Justice Education*, 12(2), 319-336.

8. Ekler

EK – 1: Anket katılımcıları için aydınlatılmış onam formu

HUKUK EĞİTİMİNİN CEZALANDIRICI TUTUMDA ROLÜ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi olan Damla Zaimoğlu tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Tunç Demircan danışmanlığında yapılmaktadır. Araştırmanın amacı, 1. sınıf hukuk öğrencileri, 4. sınıf hukuk öğrencileri ve meslekte en az 5 yıllık kıdemi olan avukatların cezalandırıcı tutumlarının değerlendirilmesidir.

Yaklaşık 8-10 dakika sürecek olan araştırma kapsamında sizden ekteki soruları yanıtlamanız beklenmektedir. Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için cevapları boş bırakmamanız önemlidir. Ankette kimlik bilgilerinizi istenmemektedir. Verilen cevaplar bilimsel araştırma dışında kullanılmayacaktır.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankete katılımınız sırasında kendinizi rahatsız hissederseniz, soruları cevaplamayı yarıda bırakabilirsiniz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz av.damlazaimoglu@gmail.com e-posta adresinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Şartları okudum ve kabul ediyorum.

EK – 2: Öğrencilere ve avukatlara yönelik sosyodemografik bilgi formu

1- Cinsiyetiniz

- a) Kadın
- b) Erkek

2- Yaşınız

3- Medeni durumunuz

- a) Bekar
- b) Ayrı yaşıyorum
- c) Evli
- d) Boşandım
- e) Eşim yaşamıyor

4- Katılımcı durumunu

- a) 1. sınıf
- b) 4. sınıf

5- Hiç suç mağduriyeti yaşadınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

6- Bir yakınınız suç mağduriyeti yaşadı mı?

- a) Evet
- b) Hayır

7- Suç mağduriyeti yaşamaktan korkuyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

8- Aile üyelerinizden adli ceza alan var mı?

- a) Evet
- b) Hayır

9- Mevcut yargılama sistemini adil buluyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

EK – 3: Avukatlara yönelik bilgi formu

1- Eğitim Düzeyi

- a) Lisans mezunu
- b) Yüksek lisans öğrencisi
- c) Yüksek lisans mezunu
- d) Doktora öğrencisi
- e) Doktora mezunu

2- Staj harici fiili avukatlık yaptığınız süre

3- Sırası ile en çok çalıştığınız üç hukuk alanı

4- Ceza hukuku alanında hiç çalıştınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

5- Ceza hukuku alanında kaç dosyada görev aldınız?

- a) 1 – 10
- b) 11 – 25
- c) 26 – 50
- d) 51 – 100
- e) 100 ve üzeri
- f) Görev almadım

6- Hangi ceza hakimliği/ceza mahkemelerinde avukat olarak görev aldınız? (birden fazla şıkkı seçebilirsiniz)

- a) Sulh Ceza Hakimliği
- b) Asliye Ceza Mahkemesi
- c) Ağır Ceza Mahkemesi
- d) Çocuk Mahkemesi

- e) Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi
- f) İnfaz Hakimliği
- g) Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi / Yargıtay Ceza Dairesi
- h) Görev almadım

7- Ceza yargılamasının soruşturma aşamasında hangi görevleri aldınız? (birden fazla şıkkı seçebilirsiniz)

- a) Şüpheli müdafii
- b) SSÇ müdafii
- c) Müşteki vekili
- d) Mağdur vekili
- e) Görev almadım

8- Ceza yargılamasının kovuşturma aşamasında hangi görevleri aldınız? (birden fazla şıkkı seçebilirsiniz)

- a) Sanık müdafii
- b) SSÇ müdafii
- c) Katılan vekili
- d) Görev almadım

9- CMK sisteminde görev aldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

10- Uzlaştırmacı olarak görev aldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

EK – 4: Cezalandırıcı Tutum Ölçeği

CEZALANDIRICI TUTUM ÖLÇEĞİ													
Bu bölümdeki ifadelere 0 ile 10 arasında bir değer vermeniz gerekmektedir. (0: Hiç katılmıyorum 10: Tamamen katılıyorum)													
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Failler işledikleri suçlar karşısında sert bir şekilde cezalandırılmalıdır.												
2	Suçluların cezalandırılmasında “göze göz, dişe diş” anlayışı benimsenmelidir.												
3	Suç sorununun daha iyi kontrol edilebilmesi için daha fazla cezaevine ihtiyaç vardır.												
4	Günümüzde cezaevleri eskisine göre daha hoşgörülüdür.												
5	İdam cezasının kullanılması, suçla mücadelede bize yardımcı olur.												
6	Hükümlüler ve tutuklular, maruz kaldıkları aşağılanma, yıldırma ve itibarsızlaştırma davranışlarını hak ederler.												
7	Hükümlülere karşı tamamen yumuşak davranıyoruz.												
8	Uyuşturucu satıcılarına müebbet hapis cezası verilmelidir.												
9	Çocukları cinsel olarak istismar eden kişi asla serbest bırakılmamalıdır.												
10	Denetimli serbestlikte uygulanan denetim işe yaramamaktadır.												
11	Üç kere ağır suçlardan mahkumiyet alan kişi, koşullu salıverilme imkanından yararlanmamalıdır.												
12	Suç işlemeyi seçen kişiler, aldıkları cezayı hak ederler.												
13	Toplumumuzda adalet duygusunu korumak için sert ve ağır cezalar gereklidir.												
14	İnsanların suç işlemesini önlemenin tek yolu; hızlı, sert ve kesin cezaların derhal uygulanmasıdır.												
15	Hükümlüler ve tutuklular, sadece koşullu salıverilme memurlarını etkileyip erken tahliye olmak için eğitim, danışmanlık, mesleki eğitim vb. gibi eğitimlere katılırlar.												

Özgeçmiş

Adı ve soyadı	Damla Zaimoğlu
Doğum yeri ve yılı	İstanbul, 25.07.1989
Öğrenim durumu	2003-2008 Avusturya Lisesi 2008-2012 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2017-2019 İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı (devam ediyor)
Çalışma alanları	Ceza hukuku, aile hukuku, iş hukuku
Yabancı diller	Almanca İngilizce Latince
Katıldığı sertifika programları	2014 – CMK Uygulama, Araştırma ve Eğitim Semineri 2017 – Uzlaştırma Temel Eğitimi 2018 – Çocuk Hukuku Konulu Eğitim Programı 2019 – Kadın Hakları ve Aile İçi Şiddet Konulu Sertifika Programı
Katıldığı kongreler	2018 – 15. Adli Bilimler Kongresi 2018 – 8 th European Academy of Forensic Science Conference 2018 – 2. Adli Bilimler Konferansı (YTU) 2019 – 16. Adli Bilimler Kongresi 2019 – IV. Biyoteknoloji Sempozyumu “Adli Genetik”
STK	Kanserli Çocuklara Umut Vakfı